

NOVI AKORDI

GLASBENO-KNJIŽEVNA PRILOGA

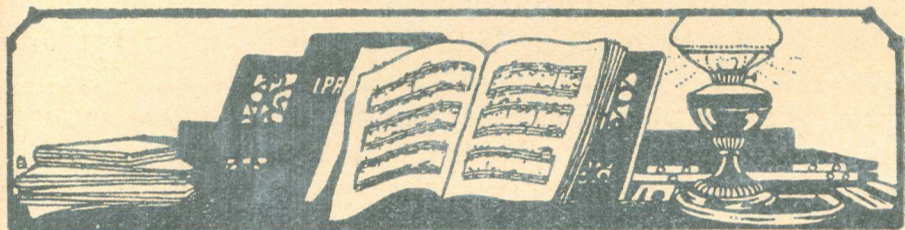
X. letnik
Zvezek 2

Strokovno uredništvo: Dunaj XV/1 Mariabilfergürtel 29.
Izdajatelj in odgovorni urednik: L. Schwentner, Ljubljana.
Cena za leto K 10.—, za 1/2 leta K 5.—, posamezni zvezki po 2 K.

Ljubljana
1. marca 1911

Vse prispevke je izključno nasloviti le na *strokovno* uredništvo (dr. Gojmir Krek). — Rokopisi se ne vračajo. — Na anonimne ali psevdonimne pošiljatve se ne oziram. — Za nenaprošeno vposlane prispevke uredništvo ne jamči. — Sklep uredništva za članke 1., za druge prispevke 8 dne prejšnjega meseca.

Pretisk člankov, poročil in ocen je dovoljen samo, če se izrecno navede vir: „Novi Akordi“.

Glasbeno-pedagoške črtice.

HINKO DRUZOVIČ.

II. Muzikalno-pedagoška društva.¹⁾

Muzikalno-pedagoška društva so še le novejšje prikazni na glasbenem polju. Pri nas v Avstriji jih še ne poznamo, pač pa jih najdemo v večjem številu že v Nemčiji. Naša, osobita pa dunajska društva izvršujočih glasbenikov, zastopajo predvsem stanovske in gmotne težnje. Pedagoške namene zastopata doslej le dve, in sicer: »Društvo glasbenih učiteljev na avstrijskih učiteljiščih« ter »Društvo pevskih učiteljev na avstrijskih srednjih šolah«, obe s sedežem na Dunaju.

V Nemčiji so združeni vsi glasbeni pedagogi in učitelji v »Muzikalno-pedagoški zvezi«, ki ima svoj sedež v Berlinu. Ker se bo v prihodnjem letu tudi osnovala slična združitev pri nas v Avstriji, in sicer po vzgledu omenjene nemške, ne bo odveč, da se malo poučimo o načelih in namenih te zveze, to še osobito radi tega, ker je dosegla tekom dosedanjega svojega desetletnega delovanja že prav mnogo uspehov.

Smoter zvezi je: združitev vseh glasbenikov-pedagogov v svrhu reforme celega privatnega in javnega glasbenega pouka, v izboljšanje njih gmotnih koristi ter

v povzdigo naobrazbe bodočega učiteljskega naraščaja. Uresniči naj se ta misel predvsem s tem, da se ves bodoči učiteljski naraščaj vzgojuje in izobrazuje po enotnih načelih.

V svrhu didaktiške naobrazbe učiteljskih kandidatov so na konservatorijih in glasbenih zavodih, ki so člani omenjene zveze, urejena posebna učiteljska semenišča, ki imajo ponekod tudi posebne vadiške razrede za praktične nastope in učne vaje. Za poedine predmete na imenovanih semeniščih so sestavljeni posebni učni načrti ter določene i posebne učne knjige. Sklepni izpiti za usposobljenost v poučevanju glasbe so na vseh zavodih, ki so pod okriljem »Zveze«, urejeni istotako po enotnih načelih. Vrše se vsako leto v navzočnosti dveh odposlancev »Zveze«. Za take kandidate pa, ki so se pripravljali na izpit privatnim potom, je sestavljena posebna izpraševalna komisija. Zahteva se od takih kandidatov, da jih je pripravljaj in poučeval učitelj, ki je neposreden ud »Zveze«.

K izpitu se sme oglasiti vsakdo, ki je dovršil 19. leto ter dokaže potrebno glasbeno in splošno izobrazbo. Kot splošno naobrazbo je pri tem smatrati ono, ki je enakovredna usposobljenosti za enoletno vojaško službo (pri moških prosilcih); pri kandidatkinjah pa mora splošna naobrazba odgovarjati dovršenemu višjemu razredu kake višje dekliške šole. Učni izpit se deli v praktični in teoretični del; oba sta pismena in ustna. Pismeni izpit obsega domačo nalogo (iz zgodovine, estetike ali metodike) ter klauzurno delo. Predmeti teoretiškega izpita so: Muzikalni diktat, harmonijoslovje, oblikoslovje, glasbena zgodovina, pedagogika, metodika, estetika in akustika. K praktičnemu izpitu se šteje tudi še nastop z učenci nižje in srednje stopnje. S spričevalom usposobljenosti dobe kandidatje tudi še

¹⁾ Glej „Novi Akordi“ IX/29 sl.

družbino diplomu. (Omeniti je, da so ti izpiti namenjeni le privatnim glasbenim učiteljem. Glasbeni učitelji na učiteljskih morajo obiskovati skozi tri tečaje višji zavod za cerkveno glasbo v Berlinu).

Pa tudi gmotne koristi svojih članov hoče pospeševati »Zveza«. Uvedla je enotna načela glede honorarjev. Plača učiteljeva bodi predvsem mesečna. Med stranko in učiteljem se sklene pismena pogodba, z določenim rokom za medsebojno odpoved. Mesečni honorar znaša za elementarno in srednjo stopnjo pri vseh udih zveze 9 Mk (in sicer za dve tedenski poluri). Pri neugodnih krajevnih odnošajih, osobito če se je boriti z umazano konkurenco, zniža se honorar lahko do mesečnih 6 Mk. Pod to minimalno ceno pa ne sme poučevati noben ud.

Da se občinstvo še pouči o stremljenjih »Zveze«, objavljajo se po dnevnikih posebni članki. Ker pa ti doslej niso rodili zaželjenega vspeha, hočejo se odslej prirejati posebni poučni sestanki s predavanji in izvajanji dobre domače glasbe. Občinstvu se naj na ta način pokažejo vspehi urejenega glasbenega pouka.

»Zveza« razširja svoje delovanje tudi na pedagoško-literarno stran. Vse nove publikacije se strokovno ocenjujejo in priporočajo v družbinem glasilu. (»Der Klavierlehrer«. Musikpädagogische Zeitschrift für alle Gebiete der Tonkunst. Berlin W.). Istotako se objavljajo v drugih glasbenih listih strokovni članki.

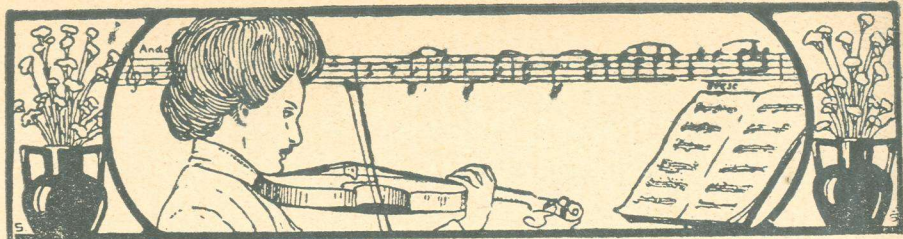
Pri vsprejemu svojih članov postopa »Zveza« prav strogo. O vsprejemu določa posebna komisija, ki šele na podlagi predloženih izprijčeval glede glasbene in strokovne naobrazbe, kakor tudi o vspešnem pedagoškem delovanju izreče vsprejem prosilca oz. prosilke. Člani postanejo lahko vsi faktorji, ki se pečajo z muzikalno odgojo (vodje glasbenih šol, glasbeni učitelji višjih učnih zavodov ter javni in zasebni glasbeni učitelji oziroma učiteljice). Tudi lokalna in provincijalna strokovna društva, osobito če zastopajo pedagoška stremljenja, so lahko udje »Zveze«.

Na ta način je združila »Zveza« vse strokovno in pedagoško usposobljeno učiteljstvo pod svojim okriljem ter vzela i izobrazbo naraščaja v svoje roke; ves glasbeni pouk naj se s tem postavi na zdravo in vspešno podlago, in glasbeni umetnosti naj se pripravlja potom javnega in zasebnega pouka pot v vse sloje prebivalstva.

V svrhu medsebojnega razgovora se sklicuje vsako drugo leto muzikalno-pedagoški kongres v Berlin. Aprila tega leta se vrši že peti takšen kongres. Za mesec april je sklican na Dunaj prvi avstrijski kongres,¹⁾ ki ga pripravlja »Društvo glasbenih učiteljev avstrijskih učiteljskih«. Potrebo teh prirediteljev dokazovati, bilo bi odveč. Ker se vsi merodajni in prizadeti činitelji, osobito pa tudi naša najvišja učna uprava, čedalje bolj zanimajo za muzikalno-pedagoška vprašanja, gotovo tudi vspehi ne izostanejo.

¹⁾ Natančnejše podatke objavljamo na drugem mestu.

Op. uredn.

Koncerti.

Ljubljana. Koncert »Ljubljane« dné 8. januarja t.l. Svoj drugi redni koncert je posvetila »Ljubljana« proslavi sedemdesetletnice prezaslužnega slovenskega skladatelja *Gerbiča* in izvajala razun *Premrlove* »Pesmi žerjavov« in *Sattnerjevega* samospeva »Deklica in ptič« izključno le Gerbičeve skladbe. Take prireditve, pri katerih se izvajajo izvečine le skladbe enega in istega mojstra, se zde nekaterim nekoliko enolične, kar je kolikortoliko tudi res; a po drugi strani so pa vendarle zelo poučne in zanimive. Tako je bil tudi ta koncert vrlo zanimiv in nam je nudil priliko, opazovati in študirati Gerbiča, bodisi kot posvetnega, bodisi kot cerkvenega skladatelja.

Izmed Gerbičevih mešanih zborov sta se izvajala »Žitno polje« in »Bučelar«, preprosti a prijazni skladbi, polni svežega, zdravega življenja. Moški zbori: »Deklica mila«, »Slavček, daj mi svoje petje!«, »Vabilo«, »Pastirček« in »Vinska« so se — mislim — izvajali na koncertu »Ljubljane« prvič. »Glasbena Matica« jih bo izdala letos v večji zbirki Gerbičevih moških zborov, in jih bodo dobili Matični udje mej drugim kot društveno darilo. Proizvajani moški zbori so prav prikupljive narave, zloženi v lahkem, naši narodni pesmi bližajočem se tonu, in jih zlasti prve štiri odlikuje ona miloba in iskrenost, ki je ravno našim narodnim pesmim lastna, ki poslušalca namah zase pridobi in ga globoko gane.

Izmed Gerbičevih cerkvenih skladb si je »Ljubljana« izbrala za izvajanje »Sanctus« in »Benedictus« iz njegove najlepše in najumetnejše latinske maše v čast presv. Srcu Jezusovemu ter veliki »Ave Maria« za ženski zbor in dve soli s spremljanjem klavirja, harmonija in dveh gosli. Mašna dela sta zložena popolnoma primerno katoliškemu bogočastju. Plemenita melodika diči zlasti Sanctus, izbrane harmonije se prelivajo ena v drugo; veličasten je cel spev, posebno mogočen od »Pleni sunt coeli et terra« dalje, končujoč z naravnost pretresljivo učinkujočim Hosanna. Benedictus je ljubeznjivo-nežen; zaključni ga zopet kratek, a zelo efekten Hosanna. Instrumentacija obeh mašnih delov in sploh cele te maše, — ki smejo imeti priliko po prijaznosti skladateljevi natančneje si ogledati, — je prav dobra; vsak instrument je na svojem mestu in pride ob svojem času do veljave. »Ave Maria« je enako izvrstno zložena skladba: iz malih početkov narašča v vedno večji ensemble. Enotno je zamišljena in skrbno izdelana; po celi svoji upravi je kakor nalašč ustvarjena za koncertno dvorano, za cerkev pa manj prikladna.

Iz Gerbičeve opere »Kres« je bila na sporedu »Arija Barbe« za alt ozir. mezzosopran in orkester. Ta arija je kaj izrazita v melodiji in jo smemo prištevati pravim biserom Gerbičeve muze. Instrumentacija prav elegantna.

Slednjič mi je omenjati še dvoje Gerbičevih orkestralnih del, ki jih je izvajala Slovenska Filharmonija pod vodstvom svojega kapelnika *E. Czajanka*: »Jugoslovansko balado« in »Jugoslovansko rapsodijo.« Balada je majhna po obsegu, preprosta v vsej svoji strukturi in dosti dobro odgovarja svojemu naslovu. Rapsodija je precej obsežnejša — izvajala se je dobro četrt ure — solidno zložena in instrumentirana, dasi bi semtertje ne bil napačen še nekoliko večji aparat ozir. sijaj. V celoti je napravila zelo ugoden vtisk. Vendar kar se skladbe same kot take tiče, se mi zdi, da po svojem značaju in izpeljavi ni popolnoma prava rapsodija, ampak bolj krepko in fino začinjeno potpuri.

Poleg Gerbičevih skladb sta se izvajali — kakor že rečeno — še *Premrl*ov mešani zbor »Pesem žerjavov«, natisnjen v 5. številki lanskim »Novih Akordov«, in še natisnjena skladba, samospev »Deklica in ptič« iz peresa našega neumornega, od leta do leta napredujočega *P. Hugolina Sattnerja*. Zadnja skladba se prav dobro prilega Levstikovemu besedilu; zanimiva je zlasti po precej bogati modulaciji in po lepo kontrastujočih temah ozir. ritmih.

»Ljubljana« je nastopila s kakimi 150 pevci in pevkami pod vodstvom svojega čvrstega in marljivega pevovodje *A. Svetka*. Proizvajanje je bilo vobče precej dobro. Precizno so se peli mešani zbori »Žitno polje« in »Čebelar«, tudi Sanctus in Benedictus jako sigurno; manj dobra je bila interpretacija »Pesmi žerjavov« in tudi izvajanje te pesmi ne vseskozi zadovoljivo. Začetni stavek in pozneje njegova ponovitev pri 5. in 6. kitici bi na vsak način morala biti bolj živahna. Tudi prehod iz srednjega dela v tretji del se je nekako pohabil. Sicer pa — če izvzamem teh par pomankljivosti — rad priznam, da je tudi ta ne ravno lahak zbor šel dosti dobro in v celoti zelo učinkoval. — Moški zbor »Ljubljanec« razpolaga s primeroma dokaj boljšim materialom nego ženski, in je bilo izvajanje moškega zbora posebno hvalevredno. Omenjam zlasti fino dinamično niansiranje moškega zbora, česar o mešanem ozir. ženskem zboru ni mogoče v isti meri trditi.

Kot solisti so nastopili pri koncertu: *Gerbičeva* (sopran) v »Ave Marija«, *Peršlova* (alt) istotam in v ariji Barbe, kjer se je še posebno izkazala, in *Lud. Bajde*, ki je prav lepo in z občutkom zapel samospev »Deklica in ptič.«

Slovenska Filharmonija je igrala prav dobro.

Končno si dovoljujem izraziti še željo občinstva, naj se koncert v bodoče pričinja bolj točno, in tudi odmori med posamnimi točkami naj ne bodo tako dolgi. *Stanko Premrl*

Ljubljana. Glavni del koncerta »Glasbene Matice«, ki se je vršil dne 5. februarja 1911 s prav izbranim in skoro še prebogatom sporedom, je prevzel matični zbor, ki se je topot izredno odlikoval. Vidi se, da konkurenca med koncertnimi društvi, kakor jo imamo sedaj priliko opazovati v Ljubljani, nikakor ne škodi. Hkrati z napredujočo »Ljubljano« napreduje tudi »Gl. Matica«. To stoji. Le naprej v tej tekmi! Saj, če se bo vršila na pošten način, bo to naši celokupni slovenski stvari le v korist.

Razun *Jenkovega* mešanega zbora »Tanana«, ki se je z orkestrom izvajal topot vdrugeč, sta mešani in moški zbor »Gl. Matice« (oba imponantna) izvajala pri tem koncertu samo izvirne večinoma še ne izvajane slovenske skladbe, na katerih smo Slovenci v zadnjem času res močno obogateli. In kako tudi ne! Muzikalije izdaja vsako leto »Gl. Matica«, vsak drugi mesec prihajajo na svetlo v »Novih Akordih« in semtertja nas preseneti tudi ta ali ona privatno izdana zbirka. Topot so pri Matičnem koncertu prišli do veljave zlasti naši »Novi Akordi« in sicer kar z osmimi skladbami. Hvalevredno!

Mešani zbor »Gl. Matice« je nastopil z melanholično, v celoti preprosto, v tekstu vseskozi primerno in kar lepo učinkujočo *Ferjančičeva* skladbo »Tone solnce, tone...«. Poleg večno krasne *Beethovne* uverture k »Leonori« str. 3., svečano izvajane od orkestra »Slov. Filharmonije«, je bila tudi *Ferjančičeva* pesem nekaka svečana pevska uvertura k nadaljnim pevskim točkam. *Krekova* mešana zbor »Tam na vrtni gredi« in »Kakor bela golobica« sta duhovito zamišljeni, zanimivi moderni skladbi, za izvajanje precej težki. Zlasti s prvo skladbo sta gotovo imela pevovodja *M. Hubad* in zbor silno težavo, ker je skladba veledramatična v izrazu in v nji kar mrgoli drznih prehodov. Kar se tiče proizvajanja te pesmi, ki jo je zbor enako dobro in sigurno pogodil kakor druge, ne morem odobravati naglaševanja: gredi, slovesú. To ni naravno in zato tudi ne lepo. Nekoliko krivde ima pri tem seveda tudi skladatelj sam. Veliko enostavnejša, prijazna in gibčna je druga. To je moral zbor ponoviti. Izmed mešanih zborov se mi zdi, da so

posebno dopadali zlasti *Adamičevi*: »Dekletce, podaj mi roko«, »Petnajst let«, »V snegu« in »V gozdu«. *Adamič* je med mlajšimi slovenskimi skladatelji sigurno najpopularnejši. Ne zmanjka mu sveže melodije, istotako zna tudi v harmoničnem oziru ubirati prave strune. Včasih pa tudi on ne prizanaša pevskim glasovom, kakor n. pr. v pesmi »Petnajst let«, kjer imajo soprani dvakrat jako nevhvaležni visoki a“. Sicer pa ga Bog ohrani, da nam zloži še mnogo tako lepega, kot so ravno zgoraj omenjeni zbori.

Moški zbor »Gl. Matice« je zapel najprej dva *Aljaževa* zbora: »Zakipi duša mladostna« in »Divna noč«. »Divna noč« je kratka, a silno lepa skladba. Kakor sploh vse pevske skladbe tega koncerta je pevovodja *M. Hubad* tudi *Aljaževa* »Divna noč« naštudiral z zborom čudovito fino — in to v vseh detajlih. Skladba je napravila prav globok in veličasten vtisk. Prvi *Aljažev* zbor z *Juvančevim* »Pastirjem« vred pa se mi je zdel za Matičen koncert nekoliko preveč navaden. Proizvajala sta se kajpada obadva prav eksaktno; pri *Aljaževem* zboru »Zakipi duša mladostna« je posebno lep srednji del z baritonovim solom, ki ga je z občutkom pel *Rudolf Trošt*. Njegov organ bi bil še dokaj simpatičen, a ne morem se sprijazniti z načinom, kako napravlja glas. Svetujem mu, naj ne tišči glasu v grlu, ampak naj poizkuša dati sapnemu žarku bolj prosto pot. *Trošt* je pel solo tudi v *Gerbičevem* zboru »Lahko noč«. V *Juvančevem* »Pastirju« pa sta nastopila kot solista: *Jež* (tenor) in *dr. Černe* (bas), oba člana pevskega zbora. Boljši je bil *dr. Černe*, dasi tudi *Jež* ni slab.

Posebno lepa točka sporeda je bil *Gerbičev* »Rožmarin« trospev za ženske glasove s spremljevanjem klavirja. Pele so ga: *Boletova, Hrastova, Skrbinškova, Tavčarjeva, Maličeva* in *Zirovnikova*. Skladba je izvrstno pogojena, nekako klasično umerjena. Istotako izvrstno je bilo njeno proizvajanje. Sami fino izšolani glasovi, ki so se izlili v harmonično enoto. Na klavirju je snažno spremljal nadarjeni pianist *Ravnik*.

»Slovenska Filharmonija« je igrala razun že omenjene *Beethovne* uverture še *Dvořákov*o simfonsko pesnitev »Zlati kolovrat«, divno skladbo, ki krasno ilustrira *Erbenovo* pravljico. V instrumentaciji je pač *Dvořák* med prvimi mojstri, in tudi ta njegova velika skladba za orkester je polna najrazličnejših orkestralnih barv. Orkester pod vodstvom kapelnika *E. Czajanka* jo je izvajal navdušeno in ognjevito. Nekoliko več violin pa bi bilo v orkestru res potreba, ker je skladba zložena za veliki aparat, v katerem je zastopana celo basovska tuba.

Kot samostojni klavirski točki je igrala *Vida Talichova Lisztovo* »Ljubavno pesem« in »Tarantella di Venezia e Napoli«. Obedve skladbi zahtevate spretnega in finega pianista; *Talichova* je bila obema kos.

Koncert je trajal tri ure, na vsak način eno uro preveč.

Stanko Premrl

Trst. Dne 17. decembra l. l. je priredila tukajšnja podružnica »Gl. Matice« svoj prvi koncert v letošnji sezoni. Priznati se mora, da se odbor trudi svojemu občinstvu nuditi kar največ glasbenih prememb. Pri tem koncertu je zavzemal levski del programa *Julij Betetto*, dvorni operni pevec iz Dunaja. Njemu na ljubo je posetilo koncert tudi mnogo izven-tržaškega ljudstva. Pel je pet pesmi ter recitativ in arijo iz »Stvarjenja«. Pesmi: *Brahms*: »Sam na polju«, *Strauss*: »Jutri!«, *Brahms*: »Safska oda«, *Beran*: »Podoknica« in *Michl*: »Človeka nikar« so vse ugajale. Zlasti je zanimala *Beranova* »Podoknica« (iz »N. A.«). *J. Betetto* je nesel iz Trsta nove trijumfe in lovorjev venec. Želimo ga slišati čimprej iznova. Mešani zbor, ki pa je vsled mlačnosti tržaških pevk in pevcev, žal, maloštevilen, je poleg treh narodnih pesmi zapel še *Schwabov* srčkani pevski valček »Dobro jutro.« *Petje* je bilo dobro in precizno, samo *Jacklova* instrumentacija klavirskega dela je bila kolikor le mogoče dolgočasna in enolična. To bi bil pogodil *Schwab* gotovo boljše. Zelo pohvaliti pa moram vojaški orkester pod vodstvom *Teplega*. Zlasti *Čajkovskega* »Slovansko koračnico«

— famozno delo globokega učinka — je zaigral orkester že tako, da se je polastilo občinstva viharno navdušenje. »Bakreni konj«, uvertura (*Auber*) pa ni mogla ogreti, pač pa mnogo bolj *Smetanova* sinfonska slika »Iz naših gajev in logov.« Koncert je v splošnem prav dobro vspel in nam njegov uspeh garantira še lepših. Pevovodji *Mahkoti* želim le še mnogo več pevk in pevcev.

V kratkem namerava prirediti tukajšnja »Gl. Matica« *Jenkov* častni večer, aprila produkcijo svojih učencev in kmalu na to drugi večji, izključno vokalni koncert, ki obeta biti zelo zanimiv. Tudi *Ševčikov* kvartet pričakujemo.

»Čitalnica« pri sv. Jakobu pripravlja pevski večer v spomin bratov *Ipavcev*, učiteljski pevski zbor pa večji koncert za mesec junij, ko poseti Trst »Zaveza.«

Druga pevska društva gredo svojo staro pot naprej, oziroma nazaj. Pevsko društvo »Zarja« je zaspalo, pevsko društvo »Kolo« se je razdružilo itd. Morda pa so to pojavi preporoda našega pevskega življenja, pojavi centraliziranja, skupnega delovanja, ki smo ga tako potrebni.

Zanimivejši pa je drug pojav. V komunalnem gledališču »Verdi« zmaguje slovanska glasba. Z velikanskim uspehom se ob vedno polnem gledališču peva *Musorgskega* »Boris Godunov«, edina slovanska opera od nekaj v tem skozi in skozi italijanskem gledališču. Da pa je uspeh slovanske glasbe še večji, zato skrbi naše slovensko gledališče, kjer se tudi ob ogromni udeležbi prepeva nemški »Valčkov čar«!! *Emil Adamič*

Muzikalne in književne novosti.

Marko Bajuk: Odmevi naših gajev.¹⁾ II. zvezek: Slovenske narodne pesmi. Priredil —. Založila »Katoliška Bukvarna«. V Ljubljani 1910 (K 140).

Na povabilo urednika »N. A.«, pa tudi na željo Bajuka samega naj bi tudi jaz povedal svoje mnenje o gorenji Bajukovi zbirki. Nekako nerodno mi je to zlasti vsled tega, ker sem čital že različna mnenja; tako oceno *Premrlovo* v »Dom in Svetu«, *Svetkovo* v »Slovincu« zagovor *Bajuka* v »Slovincu« in slednjič več ali manj uničujočo kritiko *Kreka*, urednika tega našega glasbenega lista. Mnenja vseh teh kritikov so mi lastno, prvotno mnenje morda skalila, me zmešala. Njih vpliva se kar ne morem otresti. Konečno sem govoril še osebno z Bajukom.

Na vsak način je Bajuk s svojimi zbirkami — kmalu izide že IV. zvezek — razburil naše glasbene kritike, kar je dokaz, da stvar ni brezpomembna in da ni moč, preko nje preiti k vsakdanjemu poslu.

Če abstrahiramo vse druge očitke, kakor priprostost harmonij, razne neskladnosti in kakofonije, ostane vendar še en edini, glavni, in to je vpletanje samospeva. O njem je morda najbolj važno govoriti, ker tvori nekak princip, ker je nekaj več ali manj novega.

O tem se je sodilo iz teoretičnega, iz praktičnega, iz estetskega stališča. Po Bajukovem zagovoru sklepam pa, da mu je bil edin namen, na ta način rešiti nekatere, skoro že pozabljene kitice narodnih pesmi. Torej leži vzrok v njegovi ljubezni do narodnega blaga, v skrbi, da bi se ne izgubilo. V tem oziru mu moramo pustiti, da se je poslužil sredstva, ki se mu je zdelo najprimernejše, najboljšo. In kakor berem in kakor mi je sam povedal, je v splošnem svoj dobri namen tudi dosegel. Namen pa posvečuje sredstvo v resnici!²⁾

¹⁾ Primeri *Krekovo* oceno v »N. A.« X/9 sl.

²⁾ V umetnosti pač več ko nevaren princip!

Op. uredn.

Gre za to, ali je narodna pesem vsled tega pridobila, ali izgubila.

Jaz bi mislil, da ni primerno, kar vsem pesmim po vrsti pripisati, ali vplesti samospev.

Stvar postane šablonska in dolgočasna. Bajuk pripozna sam, da so se le nekatere pesmi v tem stilu priljubile in postale celo popularne. Celo v tem oziru je Bajuk enoličen, da pusti najprej peti prvo kitico zbor, v drugo pa brez izjeme vplete samospev, tretjo poje zopet zbor, v četrti je samospev itd. Menda je samo ena izjema, kjer je samospev vpleten v 3. kitico. Iz tega vidim, da si je ustvaril Bajuk tako postopanje za pravilo. Po mojem mnenju pa bi se moral vstop samospeva psihološko ali kako drugače utemeljiti. Nikakor pa ne gre, uvajati ga samovoljno. Končno bi moral celo dvomiti, da je pri tem vodil Bajuka najboljši namen: ohranitev na pol pozabljenih kitic. Sicer pa najdem samospevom dodeljene kitice, ki prav res še niso napol pozabljene.

Vprašal pa bi tudi, ali je slabo za narodno pesem, če se razkosa besedilo in iz posameznih kitic nastanejo nove pesmi? Tem novim pesmim nov napev? Priznavam, da celotni zmisel besedila semtertja trpi, vendar pa je to redok slučaj in nov napev je nova pridobitev. Na noben način bi ne mogel zagovarjati misli, da imej ta ali ona narodna pesem le en sam napev. Ravno razne varijante so priča bujne naše narodne melodike. Harmonija je itak navadno povsodi ena in ista. Vsled tega zadnjega dejstva pa najbrž zagovarja *Krek* bujnejšo in zanimivejšo harmonizacijo narodne pesmi, ker more primerna harmonična oprema manj škoditi, kakor neprimerni melodični dodatki. Namen glasbenikov tudi ne more biti reševanje na pol pozabljenih besedil, temveč rajše na pol pozabljenih napevov. Prvo je stvar znanstvenega dela prof. *Štreklja* in drugih. To je moje, sicer ne merodajno mnenje.

Bajuk pa ima še drug namen pri vpletanju samospevov. Dobrim solo-pevcem hoče priliko dati, pokazati svoje pevske zmožnosti. Žal ni mnogo zborov, ki imajo kateregakoli solopevca. Da, redki so taki zbori. Za vse ostale je bil Bajukov trud zaman, kajti ti bodo ostali navzlic vsaki prijazni ali grobi besedi pri svojih starih »hauerjih«. Stokrat rajše pa bi tudi jaz slišal mesto teh »hauerjev« kako Bajukovo »Slanco« itd.

Gounod je napisal na *Bachov* c-dur-preludij krasno meditacijo. Tudi *Vilhar* ima nekaj sličnega, če se ne motim. Ali naj vzamem na tak način tudi Bajukove prideljene samospeve?

Gounod je z vpletenim glasom, ki plava, kakor zvezda nad valovi preludija, religioznost istega poglobil, ilustroval, skoro bi rekel, izpopolnil, kajti tvori ž njim, vsaj v mojih ušesih, nerazdružljivo celoto. Omenil sem to Bajuku, in če se prav spominjam, pritrnil mi je, da je tudi on nekako nehotoma mislil enako. Zdi se mi le, da ni vse prav zadel, kakor *Gounod*.³⁾ Vendar pa ima stvar nekaj zase! Samospev naj bi poglobil zmisel besedila. Če to dosežajo Bajukovi samospevi, pa ne morem soditi, ker jih, žal, še nisem slišal. Klavir pa mi tega nikakor ne more povedati, kar pove glas. Naj omenim tudi takoj, da res marsikatera trdota v teh zbirkah, ki se očesu ne prilega, najbrž pri petju izgubi ost.

Konečno sem prepričan, da izrabljanje narodne pesmi na Bajukov način stvari ne bo škodoval, ker dobra stvar gotovo prej ali slej prodere, dočim slabo pogine. Najmerodajnejšo sodbo bodo pa izvedla vendar-le pevska društva sama, ki so v glasbenem oziru nemalokrat »vox Dei.«⁴⁾

Jaz za svojo osebo v narodni pesmi ne vidim motivov, temveč le njeno dušo. Bajuk išče. Dozdaj še ni našel pravega; najde pa gotovo, in tedaj nam ustvari kaj takega, česar bomo veseli vsi.

Emil Adamič

Janko Leban: Zbirka cerkvenih pesmi. Za mešani zbor z enim samospevom uglasbil oziroma harmonizoval —. Ljubljana, Katoliška Bukvarna 1910 (K 1—).

³⁾ Primera z *Gounodovo* meditacijo se nam zdi skoraj blasfemija.

⁴⁾ Žalibog je to res! *Op. uredn.*

Op. uredn.

Če morda tudi nekoliko šušmarimo v delokrog častitega svojega tovariša, »Cerkvenega Glasbenika«, bodi vendar tudi naše čitateljstvo opozorjeno s par ocenjujočimi besedami na prikazen cerkvene glasbe, ki bi mogla imeti najkoristnejše posledice za smer, v kateri se razvija naša musica sacra. Skrajno priproste, inavgurirajo te skladbe, kakor se nam zdi, skoraj nekak nov stil naše cerkvene glasbe, ali, bolje rečeno, povdarjajo, morda nehote in nezavedno, nekako renaيسانco cerkvene muzike, polno srečnih avspicij za njeno bodočnost.

V najsvetlejših dobah se je tudi cerkev prilagojevala prav kakor bistroumen državnik krajevnim in časovnim razmeram človeške kulture. Najkrasnejša, nesmrtna dela slikarske in kiparske umetnosti so uvaževala človeško stran predstavljanega predmeta in s tem le-tega približevala razumevanju vernikov. Pred koga duševnim očesom ne vstajajo tu mojstri zlate renaissance: Michelangelova Pietà, Rafaelove madonne in oltarske slike in zlasti poljudni Correggio s svojo »Sveto nočjo«? Kdo se tu ne spominja čudovito človeško in hkratu pobožno občutenih Uhdejevih slik iz evangelijev?

Tako je bilo tudi v glasbi. Najprisrčnejša maša, ki jo zna ljudstvo morda po vsej Avstriji peti na pamet — in ljudsko cerkveno petje vseh župljanov bi moralo biti po mojem mnenju ideal — je ona Haydnova maša, o kateri je Kuhač v svoji razpravi »Josip Haydn i hrvatske narodne popievke« dokazoval, da so povzeti njeni motivi iz naroda, dá, da so celo pristno hrvaškega pokolenja.¹⁾

Približno istočasno, ko je oče Haydn legel v grob, zabliščalo je na nebu slovenske cerkvene glasbe ime polno najintimnejšega čara, polno novih obljub — *Gregor Rihar*. Res je bila njemu glasba v prvi vrsti »Zweckkunst«, umetnost kot sredstvo za povzdigo verskega čuta, a ravno s tem smotrom pred očmi je morala črpati iz domačega vira, iz narodne duše.

Dozdeva se nam, da so Riharjevi časi skoraj minuli. Minuli niso samo pri nas, temveč skoraj povsod, koder se oznanja beseda božja. A v bolj oddaljenih, v zapuščenih kotih ležečih ali visoko na hribih bleščečih filialkah, posvečenih včasih najglobokejši pobožnosti, ti še danes zvene na uho ti ljubki, naivni glasovi kot nekaka mila reminiscenca na srečnejšo dobo narodne cerkvene glasbe, one dobe, koje velenadarjeni epigon p. *Angelik Hribar*, žal, tudi ni več med živimi.

In kot nekakega Riharja drugega — si parva licet componere magnis — pozdravljamo *Janka Leban*, kakoršen se nam predstavlja v predležeči zbirki. Iz nje nam veje nekaj čudovito naivnega, naravnega, kljub melodični odvisnosti in primitivni harmonizaciji vendar nekaj novega, kakor bi spo-

¹⁾ To je ona maša, koje posamezni odstavki so v priredbi za mešan zbor a capella objavljeni v *Foersterjevi* cerkveni pesmarici »Cecilija« (Izdala in založila Družba sv. Mohora v Celovcu 1883. I. zvezek pod številkami 37, 38, 39, 41, 42, 43, 45 in 46, a so tam napačno pripisovana *Mihaelu* Haydnu, bratu Josipa Haydna (glej I. c. II. zvezek, zadnja stran). V izdaji *I. P. Gottharda* za orgle (Akademische Messgesänge U. E. št. 392) je naslovljena »Das deutsche Hochamt« (!) — O tej maši pripoveduje *Hugo Conrat* (v reviji »Die Musik« IV/24 sl.) anekdoto, ki jo reproduciramo ne glede na njeno dovtipno pointo radi tega, ker osvetljuje način, kako je morala nastati označena maša iz zaklada onega naroda, sredi katerega je živel Haydn več ko trideset let (kot kapelnik kneza Esterhazyja): »Der Fürst [hatte] eines Tages eine ernste Diskussion mit seinem Kapellmeister. Ihm erschienen die Messen, die er für ihn schrieb, zu ernst und streng im erhabenen Stil komponiert zu sein . . . ,Ob es nicht möglich wäre, religiös und populär zugleich zu schreiben?« Der Fürst war gerade von seiner jährlichen Pilgerfahrt aus Mariazell zurückgekehrt und schilderte die dort gehörte Musik als das Ideal, das ihm vorschwebte. In den Eisenstädter Messen sei »zu viel Kontrapunkt und zu wenig Melodie«. Haydn horchte auf alles, was ihm angedeutet, vielleicht sogar in tadelnder Weise vorgehalten wurde, erkundigte sich in dem berühmten Wallfahrtsort nach allem, was ihm zu wissen nötig schien, komponierte für das nächste Jahr eine Messe im gewünschten Stil, und als die Zeit für die grosse Wallfahrt herangerückt war, schickte er seine Messe heimlich an den Regens Chori nach Mariazell, dann beim Fürsten einen kurzen Urlaub erbittend. Der Fürst kam von seiner Pilgerfahrt zurück, noch unzufriedener wie zuvor. »Ich habe diesmal eine Kirchenmusik gehört« — redete er Haydn an —, so etwas werden Sie nie fertig bringen«. »Ew. Hoheit« — antwortete Haydn —, die Komposition war von mir und ich selbst war der Organist.«

mladni jug pihal čez zaspana zimska polja in prinašal s seboj dišave cvetočih krajev. Kdor si je še prihranil potrebno mero naivnega shvatanja, se bo čutil ob teh prisrčnih, ljubkih zvokih prestavljenega v tiho belo cerkvico na samotnem holmcu, pozlačeno po neovirano tekočih solnčnih žarkih, sredi Boga hvaleče narave, in tako milo mu postane pri srcu, kakor bi nad vse dobrotljiva roka božala težko, mukapolno njegovo glavo.

Pozna se, da prihaja ta — in parenthesi brezhibna — glasba iz resnično pobožnega, vernega srca, in tako se ti smelo utihotaplja tudi v tvoje srce. Je-li na svetu večje hvale za cerkveno-glasbeno delo ali sploh za kako muzikalno delo?

V tej smeri si želimo posnemanja! Oba dela bosta pri tem pridobivala — glasba in cerkev! *Krek*

P. Angelik Hribar: Obhajilne pesmi za mešani zbor. Drugi natis (Hribarjeva cerkvena glasbena dela, I. zvezek). Ljubljana, Katoliška Bukvarna 1910. (Partitura in 4 glasovi K 3:60, posamezni glasovi po K —40.).

P. Angelik Hribar: Adventne in božične pesmi. Za mešan zbor zložil in izdal — (Hribarjeva cerkvena glasbena dela, II. zvezek). Ljubljana, Katoliška Bukvarna 1911. (Partitura K 2:40, glasovi po K —60.).

Hribarjeve cerkvene pesmi so očitvidno ideal, za katerim stremi Leban. Resnično je veliko sličnostij med obema skladateljema. Tudi Hribarjeva dela ne napravljajo vtiska stroge tabulature. V nebesa gledaje tudi on ne izgublja tal pod nogami, ne ustvarja, rekel bi, absolutne, od sveta docela odvrčajoče se cerkvene glasbe, temveč stoji v večnem kontaktu s svojim narodom, uvidevši, da leži tudi bodočnost cerkvene glasbe v kolikor možno tesni relaciji z narodnim duhom. Dobri, domači zvok in poljudna pisava gresta roko v roki z liturgičnim namenom. Kakor prvotni katoliški moteti in častivrednemu protestantskemu koralu je tudi Hribarju narodna glasba pred vsem odlikovani in čislani vir njegovih melodičnih domislekov in deloma tudi oblične fakture.

A vendar je — tako se nam vsaj dozdeva — nekaka razlika med Lebanom in Hribarjem. Prvi nam prinaša takorekoč nebesa na zemljo, drugi bi rad povzdigoval zemljo v nebesa. Transcendentalni moment stopa pri Hribarju v ospredje. Angeljčki Angelikove muze se ne dotikajo tal, boječi se zemlje in ljudi; le od daleč varujejo njihova pota. Hribarjeva muzika biva sicer na zemlji, a je v duhu odsotna, zamaknjena v nebeške lepote. Leban živi med ljudmi, pozna in razume jih, in ljudje mu ugajajo, če so le dobrega srca. Nebes si želi šele po smrti. Leban išče v človeku zemeljsko polovico, da jo obrača proti nebesom. Hribar vidi le nadzemljsko dušo in jo skrbno varuje človeških vplivov.

Tako služita Bogu oba, a Leban bolj kot laik, Hribar kot duhovnik. Skupno je njiju obeh muziki, da govori slovensko, ne latinsko. Mestoma se celo ne ustraši domačega dialekta. Notabene: muzika!; samoobsebi umevno je tudi besedilo slovensko. Občevalni jezik med skladateljema in Bogom je torej naš jezik; pri obeh čutimo, da smo na slovenski zemlji, ne radi tega, ker so teksti slovenski, temveč ker so religiozna čuvstva izražena po domače.

To je poleg harmonične brezhibnosti, formalne priprostosti in lahke izvedljivosti vzrok, da so Hribarjeve cerkvene pesmi povsod priljubljene, zlasti pa tam, kamor segajo korenine Angelikove invencije: med ljudstvom. Priporočati jih, bi pomenilo isto kakor nasejati bele narcise na Golici. Radi tega pozdravljamo prva dva zvezka zelo lične skupne izdaje Hribarjevih del z veseljem. Katoliška Bukvarna naj nadaljuje to zaslužno, tudi v tipografskem oziru skoraj brezhibno, lično izdanje; v cerkvah pa naj doni Hribarjeva pesem, ki je res naše krvi! *Krek*

Osem samospevov s spremljevanjem klavirja. (1. Anton Lajovic: Serenada. 2. Anton Lajovic: Nočne poti. 3. Emil Adamič: Na lipici zeleni. 4. Emil Adamič: Pri studencu.

5. Emil Adamič: Planinec. 6. Josip Pavčič: Pastarica. 7. Josip Pavčič: Pred durmi. 8. Vladimir Flögel: Jednom kad za tihih majskih noći. Ljubljana, Glasbena Matica 1910. (K 3.—).

Da; od kake Lebanove Marijine pesmi do Lajovičeve »Serenade« — prve točke Matičine publikacije — je le en korak, a pač korak Goliatskih dimenzij. Ne v čuvstvovanju temveč v izrazovanju. Pesniška vsebina je most, na katerem se srečata skladbi. Kdor ne verjame, si naj ogleda Tizianovo »Nebeško in zemeljsko ljubezen«, ali se naj spominja zgodovine Marijinega češččenja, pa sprevidi, da sta si ti čuvstvi v človeškem življenju bližji, kakor bi si mislila šolska modrost. In tako stopa v Lebanovi »Marijini« božja ljubezen dol na zemljo, se vmešava med vsakdanje ljudi, dobiva takorekoč človeško podobo. A Lajovičev trubadur gre vsak večer na božjo pot, kajpada pod okno svoje ljubice. Vendar pri vsej gorečnosti njegove ljubezni, pri vsej človečnosti njegovih čuvstev, pri vsej nedolžni porednosti, ki se mu smehlja iz srečnega obraza, — ali se ti ne zdi, kakor bi izzvenela vendar tudi pesem veselega amanta končno z lahkim, skoraj nečutljivim pobožnim akcentom? »V moji duši sladak je mir, dokler je bog otec stražnik tvoj!« ... Ta pesem je tako čudovito lepa, da bi jo mogel imenovati vnebohod zemske ljubezni, če smemo v Lebanovi pesmi videti počlovečenje nebeške.

V nežnosti izraženih čuvstev si dajata roko, v obliki pa — kaka razlika! Pri Lebanu otroška naivnost, pri Lajovicu samozavestna rafiniranost; pri prvem naturalno gospodarstvo, pri drugem visoko kultivirana umetnost. Oba imata srce na pravem mestu, a jezik jima je neizmerno različen: brbljanje otroka v primeri z Demosthensko zgovornostjo!

Lajovic pozna vse učinke, in finese moderne muzikalne retorike. Ves arzenal sodobnega orožja blešči v njegovih rokah. Vzorna deklamacija, zanimiva harmonika (kako neoslabele učinkujejo še dandanes hipno ustopajoči kvartsektakordi, če se ž njimi varčno ravna!), samostojnost spremljevanja, ki izčrpava vso ubranostno vsebino pesnitve do dna, izborna ilustracija besedila, ne da bi trpeli pod njo enotnost pesniškega razpoloženja in enotnost glasbene stavbe itd. in infinitum! Vendar tako k srcu nam morda še nikoli ni govoril kakor s to svojo »Serenado«. Ta kos je iz enega litja, uspel tem bolj, ker se ogiblje skladatelj njemu lastni masivnosti instrumentalne podlage in harmonski preobloženosti spremljevanja. To je enkrat skladba, ki ne zapušča niti ene želje, in vsaka beseda je odveč; motila bi k večjemu vtisk, snemala nežni čar, ki leži nad to božjo stvarico, kakor luskine na metuljskih krilih. Dober klavir in dva dobra muzikanta, ki imata srce istotako na pravem mestu ko skladatelj, teh treh stvari nam je treba in občinstva, ki obstoja iz ljudij, ne iz papirnatih marionet! Recenzente pa naj vzame vse vkup vrag sam! Drugod, v peklu jih čaka dela dovolj; v nebesih nimajo nič opraviti. Basta!

A pozabili smo skoraj, da smo na zemlji, kjer žal, nebo ni solist, temveč ga spremljata pekel in — vice. Če nas Lajovičeva globoko občutena, dasi melodično in deloma tudi harmonsko manj dovršena pesem »Nočne poti« še odpušča s skoraj nebeškimi občutki, bi recenzent odkazal pesmi našega Adamiča to pot že v vice. Vsaj »Planinca«. Razumem skladatelja. Poljudno je hotel pisati, a je pisal ponižno! Klanjal se je pred okusom nemerodajne publike, koje sentimentalnost išče in najde najlepše zadoščenje v trivialni, večjidel psevdopatetični stari laški operi ali celo v dunajski ljudski pesmi. Prve sem se spominjal pri pesmi »Pri Studencu«, zadnje — ne morem si pomagati — pri »Planincu«. Najljubša mi je še »Na lipici zeleni«, dasi tudi tu ne nahajam, kar iščem pri umetniku Adamičeve vrste. Z občinstvom opisane kvalitete ni treba računati takemu umetniku; oni filistri si naj iščejo gradivo pri drugih narodih. Adamič se proti njim lahko obrne z vso širokostjo čvrstega svojega hrbeta. Glavo kvišku! Adamič ne sme prositi za popularnost, ker je že popularen; popularen v dobrem zmyslu besede in na podlagi dobrih del.

Mi smatramo te tri Adamičeve pesmi kot nekako reverenco pred ne ravno najzlahotnejšim delom naše publike, kot koncesijo, s katero hoče pridobivati za slovensko produkcijo tudi one, kakor pravijo, »širše« mase, ki plešejo, kakor jim gode Govekar. Kajti v slovenskem narodnem tonu — kakor označi skladatelj značaj teh pesmi — je napisana kvečjemu »Na lipici zeleni«. Če bi pa bile te pesmi nastale res iz pristnega prepričanja, in bi komponistu tedaj ne mogli očitati bizantinizma napram kralju občinstvu, tedaj odpuščamo skladatelja topot v milosti, opominjajoč ga na Nietzschejev izrek: Alle Grossen waren grosse Arbeiter, unermüdtlich nicht nur im Erfinden, sondern auch im Verwerfen, Sichten, Umgestalten, Ordnen. Mi želimo, da smemo v Adamiču častiti enega naših prvih; radi tega mu ne smemo odpustiti niti najmanjše četudi navidezno utemeljene plitvosti. Kakor ga poznamo, nam teh besed ne bo zameril. Le želja, ga videti dovršenega, govori iz njih!

Dočim je ustvaril Adamič nebroj mnogo boljših stvari, kakor so predležeče, je podal Pavčič s svojo »Pastarico« in »Pred durmi« morda najboljše, kar poznamo iz njegove delavnice. Povprečno trgovsko blago puščata ti pesmi daleč za seboj. Skozi »Pastarico« mežikajo nemški romantiki: Schubert, Schumann, celo Brahms. Ne po svoji melodični iznajdbi, temveč po shvatanju res romantičnega sujeta, nam kliče ta pesem v spomin ono srečno dobo narave veselega človeštva. Kajpada sedi lepo okrožena kantilena pri prvem pultu, proti čemur se ne more ugovarjati, če je tako mična kakor v »Pastarici«. Manj srečno pogojena se nam zdi invencija druge pesmi »Pred durmi«, ker hodi tu že nekoliko izhrojena pota. Vsekakor pričata obe skladbi, da smemo od Pavčiča še veliko pričakovati. Naj poučuje sodobne zastopnike pesniške produkcije in se ob njih uči osamosvojiti od svojih vzorov; pred vsem pa naj samega sebe najde in se prebora do svojega stila. Pavčič danes še ni individualiteta, — koliko individualitet pa sploh imamo?! —, a vsaka njegova skladba je že sedaj obogatitev naše literature.

Zadnja točka predležeče zbirke, *Flöglava* pesem, je kratka in dokaj dobra. »Konec krona delo« se o njej ne more reči, ker je delo že kronano s prvo skladbo, Lajovičovo »Serenado«. Stvarica ne izzivlja ne hvale ne graje. Svet se bržkone tudi ne bo razburjal ob njej. Vsakdanja melodika in harmonika — oboje precej poobčuteno in uležano — se gibljate v čisto konvencionalnih mejah. Seveda je treba pripomniti, da smo postali pač dosti kritičnejši od prejšnjih časov, ko se nam je srce že utripalo veselja, če smo zadeli ob korektno izdelano skladbo. Čim dalje bolj se dela množé, ob kojih oceni se nam ni treba več držati zunanjostij (kakor pravilnosti oblike, pravilnosti harmonizacije), ker so kot samoumevne nehale biti predmet kritike. Cenzor se more in mora sedaj pečati z vsebino, z duhom, z notranjimi lastnostmi umotvorov. In to je samoobsebi že dobro spričevalo za njihovo kakovost.

Ocenjene skladbe zavzemajo v naši literaturi deloma izvanredno znamenito, deloma vsaj častno mesto. Naj bi se jim le tudi samopevci porodili, ki bi zbuvali k življenju, kar spi v arhivih spanje začarane vile!

Krek

Fran Korun. Vijolinska šola ali pouk v igranju na goslih. Sestavil — I. zvezek. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Brez letnice. Cena K 2.40.

Vsak učenec se najraje uči po knjigi v svojem materskem jeziku. To prednost je opazoval tudi Fr. Korun, in sestavil že davno zaželjeno violinsko šolo v slovenskem jeziku, s čimer si je pridobil na narodnem glasbenem polju veliko zaslugo. Dosedaj je izšel I. zvezek.

Sestavitelj omenja že v predgovoru, da ni njegova namera, nastopiti kako novo poučno pot, želi samo, svojim rojakom Slovincem podati v domačem jeziku pouk v igranju na goslih.

Pridnim in nadarjenim učencem bo ta šola gotovo koristna, ter se bodo ob njej z veseljem vadili.

Uvod obsega za goslače potrebno glasbeno teorijo. Na to pojasnuje pravi teoretični del učencu posamezne dele violine in loka, držanje gosli in loka, ter postavljanje.

V praktičnem delu se pa razvija na podlagi narodne pesmi pravi pouk v sviranju. Tu bi priporočal, da se, predno se začne z vlečenjem celega loka, uvrsti nekaj vaj s kratkim lokom iz ročnega člana (aus dem Handgelenk) ter s polovico loka, z zgornjo in spodnjo. Učenec se s tem nauči, da drži lok mehko, in peljava loka postane mehka ter gibljiva. Nekaj tiskovnih napak v prstoleži bo moral učitelj pred poukom popraviti.

Praktično in koristno šolo priporočamo vsakemu učencu in učitelju.

Jos. Vedral.

Gledišče.

Zagreb. Ogenj. (Opera v 3 dejanjih. Glasba od Benita pl. Berse, besedilo od dr. M. Wilnerja. — Premiera v zagrebškem Narodnem Gledišču dne 12. januarja 1911.)

Vsebina opere je nakratko ta: Hellwing, fabrikant na Thürinškem, je dober in vrl človek. Briga se za svoje delavce, gradi sirotišča in je svojim otrokom skrben oče. Da jim nadomesti umrlo mater, namerava vzeti za ženo učiteljico Lenko, lepo in pošteno dekle. Ali njo ljubi tudi delavec Robert Thoms. No, odtod ne pride, kakor po navadi, konflikt, ampak je stvar s temle Thomsem taka: njegov oče, Henrik Thoms, je bil kompanjon starega Hellwinga, očeta našega znanca. Konstruiral je za fabriko veliko kolo, ki ga goni voda. Hellwing, da se ga znebi, ga nekoč pregovori, da gre nekaj pregledovat pod kolo; pa glej, čeprav je bil praznik, se kolo zavrti in stare Henrika. Razun Hellwinga je bil edini Robert, takrat še otroče, ki se je igral neopažen v kotu fabrike, priča tega dogodka. Ta odraste, ali iz spomina mu ne izgine strašna očetova smrt. Videl je na svoje oči, kako je Hellwing nalašč zamudil priliko, da mu reši očeta, in kako ga je celó tiščal pod kolo, ko se je skušal rešiti izpodenj.

Ali ljudje ga imajo za blaznega, — kdo bi pač veroval vsaki bajki — in se ogibljejo nesrečneža, ki postane postopač in potepuh. Na sam Sveti večer se prikaže v tovarno, kjer mu pastor govori tolažilne besede. Sedaj je prilika, da se poboljša, kajti Kaspar, bivši nadzornik fabrike, mu je zapustil vse svoje imetje. Toda iz pisma, ki mu ga je napisal Kaspar na smrtni postelji, izve Robert, da je njegova slutnja o grozni očetovi smrti upravičena. Kaspar mu prizna, da je po naročilu gospodarja, starega Hellwinga, v kritičnem trenutku odprl jez, voda je zašumela na kolo, to se je zavrtelo in Henrika zmečkalo.

Odslej navdaja Roberta samo ena misel: maščevati se nad Hellwingovim sinom. To hrepenenje ga žene v fabrikan-tovo stanovanje, kjer so ravno našigali luči na božičnem drevescu. In sedaj mora Hellwing izvedeti in verjeti, da je sin ubijalca. On roti Roberta, naj prizanaša vsaj poštenemu imenu njegovih otrok, saj je pripravljen na kakršenkoli način pokoriti se za greh svojega očeta. Robert privoli v to, toda pod pogojem, da gre isto pot, kakor žrtva njegovega očeta: pod veliko kolo. In to jutri, na sam sveti Božič. Hellwing pogoj sprejme. Ena sama noč ga še loči od smrti. V groznih mukah jo prebdi; ko se zdani, zabrenči kolo in Robert pride spomnit, da je njegova ura prišla. Prestrašena vsled Robertovega prihoda in vsled ropota velikega kolesa v tem nenavadnem času, zasluti Lenka, ki je medtem prišla, za kaj gre med njima, in roti Roberta, da

odneha od svoje grešne zahteve. Saj ona ga ljubi! Ljubezen! Ta beseda, kakor da je omečila trdo, okorelo in zapuščeno srce. Robert se zgrudi Lenki na prsi in sovraštvo ter hrepenenje po maščevanju izgine pred vzvišenim čuvstvom odpuščanja in ljubezni. Iz cerkve pa privalovi v sobo glas orgel in pesem ljudstva, ki prepeva božičnice!

Ta zanimiva fabula, ki v Willnerovi obdelavi znači ragout vseh literarnih smeri in manir sodobne Evrope, je zelo pripravna za opero. Bersa je nanjo osredotočil vse svoje moči zadnjih let. In priznati se mora, da je on mož, ki že v svojem prvencu zelo mnogo hoče in zna. Ona disharmonija med južnim temperamentom — Bersa je Dubrovničan —, in nemško kulturo — študiral je na Dunaju — ustvarja neenotnost in negotovost stila, česar bi se bilo treba v interesu trajnosti dela čuvati. Poleg prave dramatične glasbe srečamo prepogosto nelogične strastne akcente, divjo eksplozivnost stare in mlade Italije. Vendar mu je Wagner ljubši od Mascagnija in Leoncavalla. Ne trdimo tega toliko radi tega, ker se smejo muzikalni pikolovci upravičeno ponašati, da so spoznali marsikako frazo iz Walküre, Tristana in celo iz Rienzija, da so se ponovno srečali z Mimejem, Alberichom, Brünhildo itd. Kajti to se je zgodilo tudi mnogo rigoroznejšim Nemcem, n. pr. Kienzlu in Zöllnerju, ki se jim nikakor ne more priznati, da so bili kot začetniki pri tem spretnejši. Ampak trdimo to radi mestoma vzorno izvršene muzikalne deklamacije, radi vseskozi moderno, tupatam odločno »postwagneriansko« uporabljene orkestra — manj pa radi doslednje uporabe vodilnega motiva. Edini Robert je, dejal bi, s svojim na pol boleznim, na pol hrepenenim motivom izvrstno karakteriziran. Pa tudi njegova ljubezen do Lenke se s svojim ritmičnim žarom lepo razlikuje od mirne, že nekoliko resignirane melodične linije Hellwingove ljubezni!

Sicer pa skladatelja bolj zanima situacija, moment čiste duševnosti njegovih junakov. In libreto mu v tem oziru prihaja na pol pota nasproti, nudeč mu vsak hip priliko, da pokaže svojo izredno moč v uporabi orkestra. V tej na navidez zunanji, tehnični strani glasbene produkcije, ki se pa mora danes že smatrati za bistveni znak individualnosti, je Bersa v resnici velik in izviren. Orkester mu kar ilustrira težki posel delavcev v fabriki, on mu prižiga sveče na drevescu, jih lomi in ugaša, stori, da punca (igrača) govori, da ura bije, da nas grabi groza v momentih tesnobe pričakovanja, a ko se zavrti veliko kolo, ki je napravilo vso to nesrečo in mora še sedaj biti maščevalec zločina, se razburka orkester tako divje, da človeka obide strah, če pogleda nanj.

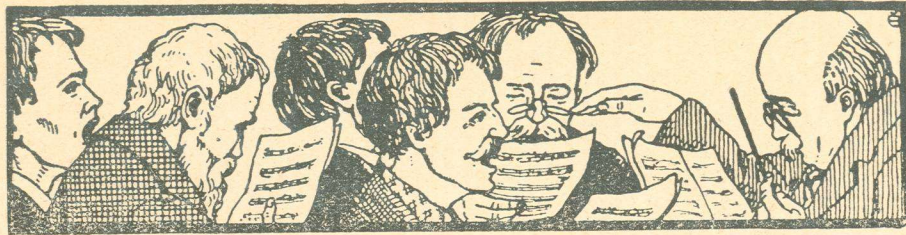
Manj se mu je posrečila čista lirika. Vsi tisti prizori pod božičnim drevescem, s katerimi je libretist očitno hotel zadovoljiti gospo Marlittovo, so zapeljali skladatelja, da se je udal nekemu osladnemu melodiziranju, ki nas nadolgo ne zanima. Istotako ne njegova erotika, ki se največ giblje v mejah skandinavske in mladoitalijanske triole. Ako navedemo še bujno polifonijo, ki preveja celo delo in pa od nobenih pravil brzdana harmonizacijo — smo povedali vse, kar je reči o umetniku Bersi. Bersa je zasedaj nepopisan list. Nikoli se pri prvencu zagotovo ne ve, kaj je narejeno zavestno in kaj v sili. Vendar pa mislimo, da se bo muzikalna literatura še pečala z imenom Berse, četudi mu morda njegov »Ogenj« ne bo blestel na vseh svetovnih gledaliških odrih.

V Zagrebu je »Ogenj« doživel velik triumf. Kapelnik *Zima* se je zavzel za stvar z vsem svojim simpatičnim temperamentom, *Koroščeva* (Lenka) in *Vušković* (Hellwing) sta bila zares velikomestni kreaciji. Vrlo so jim stali na strani tudi drugi, zlasti *Jastrzebski* (Robert) in *Wodwačka* (delavec).

Bilo je cvetja, bilo je rodoljubnih ovacij, a na srečo je bilo tudi pravega umetniškega navdušenja.

Ernst Krajanski

Glasbena društva.

Odbor »Zveze Slov. Pevskih Društev«, ki je bil voljen na VII. redni skupščini odposlancev za štiri leta, se je konstituiral tako - le: Predsednik: *dr. Janko Zirovnik*, odvetnik v Ljubljani; podpredsednik in blagajnik: *Ivan Dražil*, mestni uradnik; zvezin pevovodja: *dr. Pavel Kozina*, c. kr. profesor; njegov namestnik: *Zorko Prelovec*, zasebni uradnik; tajnik: *dr. Fran Šturm*, c. kr. profesor; upravitelj evidence društev: *dr. Fran Černe*, odvetniški kandidat; odborniki: *Pavel Fabiani*, *Pavel Gorup*, (ki je pa med tem časom odložil odborništvo), *Albin Lajovic*, *Andrej Rape* in *Jan Zorko*; namestniki odbornikov: *Fran Globelnic*, *Fr. Marolt*, *Matej Oblak*, *Ivan Završan*; pregledniki računov: *Ivan Kocmur*, *Ignacij Novak*. — Delo Zvezinega upravnega odbora je razdeljeno med ožjim odborom, artistskim odsekom in organizacijskim odsekom. — Odbor je sklenil v svoji seji dné 20. jan. t. l., da preskrbuje pevovodjam društev, ki so člani »Zveze«, proste vstopnice za znamenitejše koncerte, ki se prirejajo v Ljubljani. Pevovodjam z dežele se poleg tega povrnejo delni potni stroški do 50%. Dalje je sklenil upravni odbor, da se ustanovi v Ljubljani arhiv za muzikalije, iz katerega se bodo posojevale note posameznim društvom proti neznatni odškodnini. Vsako leto se izdajo poročila o glasbeni literaturi. »Zveza« posreduje skupno naročevanje »N. A.«. — Vidi se, da je odbor na delu. Vspehi ne izostanejo!

Celjsko Pevsko Društvo je sklenilo na letošnjem občnem zboru, da ustanovi posebno slovensko dramatično društvo v Celju. Ustanovitev se izvrši na ta način, da se pretvori dosedanja dramatični odsek »Celjskega Pevskega Društva« v samostojno organizacijo. Začasno se je izvolil pripravljalni odsek čigar člani so *Salmič*, *dr. Koderman* in *dr. Kalan*. — Iz delovanja Celjskega Pevskega Društva v minulem letu omenimo, da je priredilo v glavnem šest večjih gledaliških predstav v Celju, 1 v Gaberju in 3 umetniške večere s člani slovenskega deželnega gledališča v Ljubljani. (In petje?!). Dohodkov je bilo 2135 K 45 v, stroškov 2109 K 63 v. — Novi odbor Celjskega Pevskega Društva je sestavljen tako - le: *Rajko Salmič*, predsednik; *Davorin Beranič*, podpredsednik; *Fran Mravljak*, tajnik; *Fr. Peternel*, blagajnik; *Bruno Rotter*, *Ant. Jošt*, *Miloš Stibler*, odborniki; *dr. Koderman* in *Bevc*, namestnika; *dr. Kalan* in *Jug*, preglednika.

Slov. Glasb. Društvo „Ljubljana“ namerava na svojem prihodnjem koncertu dné 23. aprila t. l. izvajati poleg najnovejših moških zborov *A. Foersterja*, *F. Ferjančiča* in *A. Svetka* nekaj mešanih zborov *A. Lajovica*, *G. Kreka*, *Frana Gerbiča* in *A. Svetka*, dalje dvoje skladb *Cl. Debussyja*. Pri koncertu bo sodeloval pianist *Rudolf Bajde*, učenec lipsovskega konservatorija.

»**Glasbena Matica**« v Ljubljani izda za društveno leto 1911/12 klavirski izvleček *Sattnerjeve* »Jeftejeve prisege« in »20 moških zborov« *Fr. Gerbiča*.

Podružnici »Glasbene Matice« v Celju je dovolil štaterski deželni šolski svet, da ustanovi glasbeno šolo. Podružnica je dobila novega učitelja v osebi *Viljema Seiferta*.

Pevsko društvo „Kolo“ v Trstu se je razdružilo oziroma združilo s podružnico »Gl. M.« v Trstu na ta način, da so pristopili pevci društva »Kola« k zboru imenovane podružnice. Zgodilo se je to, ker je koncentracija pevskih sil očitno v interesu zdravega razvoja zborovskega petja v Trstu. Želeti bi bilo, da sledé tudi druga tržaška društva zgledu »Kola«.

Dve častni nagradi, razpisani po pevskem zboru »Gl. Matice«, vsako po 100 K, je priznala »Glasbena Matica« *Emilu Adamiču* za »Tri večerne pesmi« in *J. Novaku* za »Balado za sopranski samospev, mešani zbor in orkester«. Na ta razpis je bilo došlo 11 skladb.

Slovenski glasbeni svet.

Koncert »Glasbene Matice« v Ljubljani, ki se je vršil dné 5. februarja t. l. in o katerem priobčujemo na drugem mestu podrobnejše poročilo, je bil dogodek. Tako sodi vsa dnevniška kritika (razun »Slovenčeve«¹⁾), in tako nam poroča cela vrsta glasbenikov in muzikalno izobraženih laikov. Dogodek je bil tako glede izbere skladb, ki so bile v pretežni večini povzete iz »N. A.«, kakor glede izvajanja, ki je bilo naravnost idealno. Vspeh je bil vsled tega nenavadno sijajen. Bila je to zmaga nove slovenske pesmi in njenega zaščitnika, našega lista, in zmaga slovenskih pevcev, ki jih je znal voditi mojster *Hubad* do vzorne dovršenosti, do pravih triumfov. Prvi korak je torej storjen: predsodek, da se mora moderna slovenska produkcija skrivati vzpričo drugorodnih koncertnih umotvorov, je moral pasti. Upamo in želimo, da ne ostane pri tem mnogo obetajočem začetku, temveč da se bo naša domača glasba negovala v bodoče v prvi vrsti. Gradiva je že sedaj dovolj in ga bo čim več, tem bolj smejo naši skladatelji upati, da pridejo njihove skladbe v programih naših pomembnih koncertov do besede. Za to pot pa srčna hvala vsem borilcem za našo stvar! Mi pa, »mi gremo naprej, mi strelci!«

Pri koncertu »Slovenske Filharmonije« dné 6. jan. t. l. sta sodelovala kot solista harpinistinja *Judita Grünwaldova* iz Dunaja in oboist *Ant. Cimfl*, član Slovenske Filharmonije.

Iz »N. A.« so se prednašale razun v koncertnih poročilih omenjenih med drugimi še sledeče skladbe: *Adamič*: »V gozdu« mešan zbor (Cerkno, Izobraževalno Društvo), *Foerster*: »Povejte ve planine« moški zbor (Bazovica, Podružnica Društva Sv. Cirila in Metoda), *Gerbič*: »Rožmarin« v priredbi za tri ženske glasove in klavir (Ljubljana, Narodna Čitalnica), *V. Novak*: »Bi mirna noč« moški zbor (Zagreb. Hrv. Obrt. i Radn. Pjev. Društvo »Sloboda«), *Parma*: »Poslednja noč« za en glas in klavir (Nova Gradiška, Koncert Hrv. Pjev. Društva »Graničar«, solist: *V. Vidmar*), *Rosenberg-Ružič*: »San« moški zbor (Korčulansko Pjev. Društvo »Sveta Cecilija Korčula«).

Fran Gerbič objavil je v božični prilogi »Slovenca« (števil. 293 z dné 24. decembra 1910) pod naslovom »Spomini umetnika« nekaj zanimivih doživljajev iz svojega življenja. Med

¹⁾ Ne radi vsebine temveč kot nekaj slovniški curiosum bodi glavni stavek te kritike (števil. 29 z dné 6. februarja 1911) na tem mestu ovekovečen: »Jako lep vtis so napravili solidni, v strukturi ne ekscelentni in z moderno bolešno harmonijo ne prenasočeni zbori Gerbičevi, Aljaževi in Ferjančičevi, zanimanja pa so zbujali dovolj Adamičevi in Krekovi (na tem mestu prosim globoko zasopsti! O p. u r e d n.) moderni svetovni struji več ali manj približno prilagodeni zbori raznih dimenzij in različnega, seveda ne vselej paralelnega, v gotovih točkah sicer precej intimnega, pa pomanjkajoče bujnega čuvstvanja.« Tako dobesedno! Ker smo ravno v predpustu, si dovoljujemo te duhovite besede kvitirati z enako modrim, pri starem dnnajskem komiku Scholzu izposojenim izrekom: »Wenn sich der Schwäche Kraft in der Erreichung dunkler Ziele hat gesondert, und wie auch des Gelingens Huld erwärmen der Nachsicht dünkt, so ist dennoch des Strebens zaghafte Spiel, in banger Schüchternheit der Gewährung, des Lebens Unverstand mit Wehmut zu genießen, die Ehre gehabt zu haben«. Žal brezimnemu kritiku pa naša čestitka! Prav težko je, s toliko besedami tako zelo malo povedati. Res! Še bolj resnično in vrhu tega tudi resno pa je collegium publicum, ki ga beremo našim kritikom na drugem mestu in ki ga priporočamo tudi »Slovenčevemu« poročevalcu v pretres.

drugim opisuje blagoslovljenje zastave reškega kotora na Grobniškem Polju leta 1862, kateremu je prisostvoval tudi biskup *Strossmayer*. Prav važni doneski h glasbeni zgodovini so deloma raztreseni v tem članku. Avtor pripoveduje med drugim, kako se je seznanil z različnimi znamenitimi možmi, in kaj je doživel v njihovi družbi. *Miroslav Vilhar, dr. Toman, Smičiklas, Šenoa, France Marn* (»ki je tedaj napisal slovensko-češko gramatiko, dasi je znal manj češko ko jaz«) *Hajdrih, Neruda, Smetana, Dvořák, Balakirev, Sundečić* — z vsemi je bil naš jubilar več ali manj znan ali celo v prijateljskem razmerju in o vsakem ve nekaj karakteristnega in zanimivega povedati. — Vrednost avtobiografskih črtic Gerbičevih se danes še ne ceni primerno. Pride čas, ko bodo deloma celo posamezni stavki, ki jih bemo danes kot nekaj samoumevnega ali malo pomembnega, zelo važen vir glasbenozgodovinskega raziskavanja. Radi tega bi bilo želeli, da opremlja pisatelj svoje vrlo zanimive spomine tudi s kolikor možno točnimi krajevnimi in časovnimi podatki (najmanj povsod z letnicami). Uvidevši pomen Gerbičevih življenjepisnih sestavkov priobčimo v prihodnji številki zopet važen in hkratu zelo aktualen odlomek skladateljeve avtobiografije: poglavje o ustanovitvi slovenske opere v Ljubljani.

Nove skladbe, ki so došle uredništvu v oceno: *Anton Foerster*: 12 Pange lingua — Tantum ergo — Genitori. VI voc. inaequal. Editio nova. Labaci. Sumptibus librariae catholicae. (Katoliška Bukvarna v Ljubljani) 1910. (Part. K 1'80, posamezni glasovi po K —50).

Anton Foerster, op. 112: 10 evharističnih pesmi za mešani zbor. Ljubljana. Katoliška Bukvarna 1911. (Part. in 4 glasovi K 3'50, glasovi brez partiture po K —40.)

P. Hugolinus Sattner: Te Deum. Quatuor vocibus inaequalibus cum organo composuit —. Labaci. Sumptibus propriis. 1911. (Part. K 1'60, posamezni glasovi K —10).

Gledé Jenkove himne »Naprej zastava Slave« vzdržuje *Fran Kimovec* v daljši razpravi (»Slovenec« št. 293 z dné 24. dec. 1910) svojo prvotno trditvev (primeri »N. A.« X/2) in jo skuša oziraje se na skladateljev odgovor v »Slovenca« št. 257 z dné 11. nov. 1910. utemeljevati z nadaljnimi dejstvi. Uvodoma se dotika tudi pojma »plagiata«, ki ga po našem mnenju ne precizira dovolj jasno. Avtor piše tozadevno: »Plagiat imenujemo zavedno, nedovoljeno uporabo umstvenega izdelka drugega posameznega umetnika. Narodna pesem ni last enega človeka, ampak je last celega naroda, ni original, ki bi samo eden imel pravico do njegove uporabe, ampak vsakdo ga sme (v okviru zakonov lepe umetnosti) po svoje izrabiti, bodisi da narodno pesem porabi in pokaže kar tako, t. j. jo samo harmonizira, bodisi da jo uporabi, modificira za samostojno skladbo«. Po našem mnenju bi imeli opraviti s plagiatom (sicer ne v zakonskem pač pa v literarnem zmyslu besede) tudi tedaj, če kdo uporablja narodno pesem zavedno na nedovoljen način, to je na tak način, kakor ga prepoveduje zakon glede del posameznih umetnikov (§ 33 zakona z dné 26. dec. 1895 drž. zak. št. 197). Če bi torej kdo kako narodno pesem v priprosti harmonizaciji, kakor jo poje ljudstvo, izdajal vedoma za produkt svoje fantazije, bi bil to pač plagiat v literarnem zmyslu besede. Le če je označil harmonizator tako narodno pesem kot tako ali če je uporabljal narodni motiv za samostojno skladbo, dasi ne imenuje vira, v njegovem produktu ni videti plagiat. Da pa narodna pesem sploh ne bi mogla biti predmet plagiata, ker je »last celega naroda«, se po našem mnenju ne more trditi. — Kimovčeva razprava je skoz in skoz stvarna in na vsak način vredna, da se čita. Rešena pa zadeva tudi s tem novim doneskom k zgodovini slovenske himne še nikakor ni. — V isti stvari se je oglasil zopet skladatelj *Jenko* sam v št. 297 »Slovenca« z dné 30. dec. 1910, objavljač pismo profesorja *Josipa Jenka* v Serethu, v katerem skuša le-ta izpodbijati Kimovčeve trditve.

O šestem zvezku 1910 »N. A.« sta priobčila temeljitejši in v obče pohvalni kritiki »Dom in Svet« (št. 1. t. l. iz peresa *Stanka Premrla*) in »Slovan« (št. 2. t. l., spisal *K.*).

»Pjevački Vjesnik« objavlja v 10. številki lanskega letnika med drugim obširno, vestno, a malo ugodno kritiko *Antuna Dobroniča* o »Hrvatskih narod. popijevkah iz Istre«, ki jih je nabral in harmonizoval za moški in mešani zbor *Matko Brajša-Rašan* (Primeri »N. A.« IX/46). — V 1. številki letošnjega letnika je priobčen životopis in ocena hrvaškega barda *Ferda Rusana*, ki je bil rojen dné 10. decembra 1810, gledé katerega se torej praznuje stoletnica. Članek je izvleček iz izbornega glasbenozgodovinskega dela *Fr. Š. Kuhača* »Ilirski Glazbenici«, ki ga je izdala Matica Hrvatska leta 1893. (Ilirski glazbenici. Priloži za poviest hrvatskoga preporoda. Sa osam slika. Zagreb. »Matica Hrvatska« 1893. str. 172 sl.). — V isti številki »Pjevačkoga Vjesnika« se nahaja podrobno poročilo o VII. (napačno III.) redni skupščini »Zveze Slov. Pevskih Društev«, ki se je vršila dné 4. dec. 1910 v Ljubljani, in daljši referat o koncertu te »Zveze« z istega dné.

V X. zvezku »Pedagoškega Letopisa«, ki ga izdaja Slovenska Šolska Matica in urejata *H. Schreiner* in *dr. Jos. Tomišek* (Ljubljana 1910), nadaljuje in končava *H. Družovič* svojo informativno razpravo »O glasbeni vzgoji«, oziraje se topot na učiteljišča in srednje šole (str. 94—139). K tej temeljiti razpravi se še povrnemo o priliki.

»Popotnik«, pedagoški in znanstven list, ki ga ureja *M. J. Nerat* in ga izdaja Zaveza Avstrijskih Jugoslovanskih Učiteljskih Društev (Ljubljana), prinaša v 2. letošnji številki kratko, zelo pohvalno oceno v »N. A.« izišlih *Adamičevih* »Otroških pesmi«, ki jo je spisal *H. D.*

Za predpust nekaj cvetja iz vrta naše kritike. V oceni premiere *Albinijeve* operete »Baron Trenck« piše kritik »Slovenskega Naroda« (št. 20 z dné 25. jan. 1911.) med drugim sledeče: »Veliko vlogo igrajo pri njem instrumenti piccolo ali barabica, dalje harfa, čelo (!) in godala v obče (!) Kontrapunktično (!) je skladba brezhibno popolna. Pametno se nam zdi, da je polagal Albin velika važnost na fundamentalnost, (?), in na ta način je dosegel tako lepe vspehe. Burno je bil na primer (?) pozdravljen koračni sekstet v drugem dejanju. Tako znano doni človeku na uho, kot bi ga že nekje slišali, mogoče v »Prodani nevesti«, in baš radi tega je najbrže ugajal, ker ga publika že posredno pozna« itd. in maiorem gaudii gratiam! Kdor si želi nedolžnega predpustnega veselja, naj bere to kritiko, ki sicer nikakor ni unicum v naši kontrapunktično tako fundamentalno izobraženi glasbeni kritiki. Da bode radost še večja, bodi dostavljeno, da je *Lajovic* v svojem lepem članku o Savinovi »Lepi Vidi« (N. A. IX/10) primerjal malo flavto ali piccolo prav izvrstno z »barabico med instrumenti«! Glediščno ravnateljstvo in kritika — če se Vama ne posreči spraviti občinstvo na ono stališče poplitvičenja, na katerem si ga — kakor vse kaže — želite, potem — se pisec teh vrst ne piše

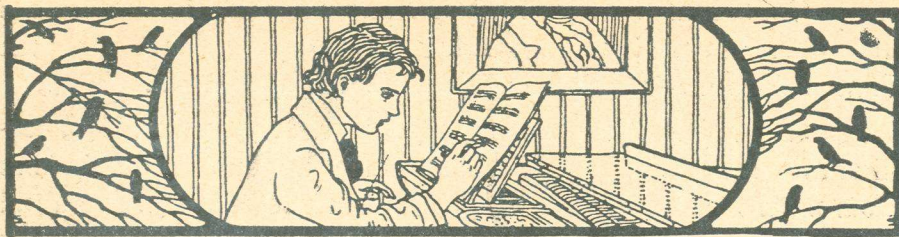
Krek

Skladatelja Davorin Jenko in Fran Gerbič sta bila na glavni skupščini »Zveze Slov. Pevskih Društev« dné 4. dec. 1910 izvoljena za prava (častna) člana omenjene Zveze v priznanje njunih zaslug za slovensko glasbo.

Prof. Friderik Rainer, kapelnik Slov. Dež. Gledišča v Ljubljani, je angažiran za prvega kapelnika na Ljudski Operi v Budimpešti.

Stanislav Orželski, prejšnji tenor belgrajske opere in bivši večletni član Slov. Dež. Gledišča v Ljubljani, je — tako poroča »Slavisches Tagblatt« — vnovič angažiran na ljubljanski oder. Za katere vloge pa? Bržkone bo to kratek »Valčkov sen«. Junaški tenor in — »Ich bin a Weaner Madel«!! Kdo bo zmagal v tej čudni tekmi?

Naše skladbe.

astilci narodne, pravzaprav v narodnem duhu občutene glasbe bodo danes — vsaj upamo — zadovoljni z nami.

Že *Krekov* klavirski kos »Po ljubih potih« posega s pogumno roko v narodno-pesniški zaklad. Intimni prijatelji narodne pesmi spoznajo v prvi temi (prvi osemtaktni periodi) redko slišano štajersko »Sem trudna, zaspana« (mimogredé — eno onih maloštevilnih pesmi, ki jih je zapisal *Vraz* kolikor toliko točno; primeri *Strekelj*, Slovenske narodne pesmi II/714), v srednjem delu pa se spominjajo motiva »Če ga pa drev' ne bo« iz znane narodne »Se davno mrači«. Tako kontrastira srednji stavek tudi vsebinsko s prvim. Res je »trudna, zaspana, bi rada šla spat« (1. del), a vendar vzdihuje prav kmalu, nestrpno čakaje: »Se davno mrači, moj'ga pobča še ni!« Toda slovenski fant ne pusti svoje ljubice čakati; po tajnih potih se tiho pritava pod njeno okno, čim bliže, tem bolj korajžno (2. del), in veselja nad svidenjem bi ne bilo konca, če bi končno ne postala res trudna in zaspana (repriza 1. dela). — Glasbeni sladostrastniki naj tu nikar ne iščejo programske muzike. Kar smo izdajali izza delavnice skladateljve, naj le predočuje n o t r a n j o arhitektoniko glasbene stavbe, naj le pojasnjuje zakulisno zvezo melodičnih idej. Skladba sama je absolutno-glasbenega značaja in jo je tudi kot tako prednašati. Tempo je vzeti zelo zmerno (dosti počasneje kakor običajni tempo mazurke), na primernih mestih rubato. Kjer je raba desne ali leve roke predpisano, je strogo paziti na to razvrstitev rok; ravno tako na legato- in staccato-izpeljavo srednjega dela. Vpletene pasaže sicer ne zahtevajo vajo bogvekake bravurne tehnike, vendar bo skladba le učinkovala, če se figurativni okraski podajajo z igrajočo lahkoto in gladkoto, vsled katere se zde poslušalcu res lahke, samoumevne. Enakomerni ritmični tok vsekako ne sme trpeti; pasajne parenteze naj ne ovirajo ali zadušijo, temveč naj dvignejo melodične poteze, ki morajo ostati prozorne vsekdar in povsod.

»Tant de bruit pour une omelette!«, slišim vsklikniti tega in onega iz našega kroga. Res je! A mi smo mnenja, da naj bodo tudi omlete — »Slovenska kuharica« naj nam oprosti ta barbarski izraz — okusno pripravljene, če se jih hoče že sploh užiti. In na to smo hoteli pri tej priliki ravno še opozarjati: da naj naši pianisti ne zaničujejo omlet, dokler še ne moremo ustrezati finejši gurmandizi. Naj vendar ne prezirajo tako sistematično naših klavirskih produktov! Naravnost žalostno dejstvo je, da se — to nas uči koncertna statistika — niti ena slovenska klavirska skladba še ni predavala javno. Če se to pomisli, se pač nikomur ne bo zdelo neutemeljeno, da prijemamo priložnost in malo ropočemo, v mislih, da morda to kaj pomaga. Da je bila ravno omleta našega urednika povod za to ropotanje, je — verjemite nam to — le slučaj.

Z lahko roko se bo moral pianist oprijemati tudi *Pavčičevega* samospeva »Pesem«, zlasti tam, kjer ilustrira spremljava ptičkino žvrgolenje. Upamo, da ta »rožica« ne zvone tako hitro kakor pesnikova. Zaslužila bi, da se jo skrbno škropi in neguje!

Kadarkoli nam je imenovati *Schwabovo* ime, že vedo naši čitatelji, da nimamo dati njegovi skladbi boljšega priporočila na pot nego zagotovilo: njegove korenine so v domači

zemlji, »hier sind die starken Wurzeln seiner Kraft«. Ne dvomimo, da bodo marsikatere pesmi tega skladatelja delile srečno usodo *Ipavčevih* del: da postanejo prava last slovenskega naroda, da ponarodné. Tudi današnji mešani zbor »Dekletce, podaj mi roko« nosi v tem oziru najlepše nade v sebi. Krivo pa bi bilo, če bi se radi tega podcenjevalo težkoče, ki leže tudi v tem priprostem zboru. Tudi on doseže zasluženi vspeh samo, če se ga vestno uči in skrbno predava.

Zbirko samih nežnosti, ki smo jih nabirali za to številko, pomnožuje *Krekov* samospev »Šum vira in zefira«. Kakor najnežnejše vile smuknejo prsti čez tipke. Šele proti koncu (v e-dur-delu), ko »pride čarodejka«, vzhaja za hladnim luninim svitom gorko solnce. Tedaj postane tudi pevcu in pianistu toplo pri srcu. Solnce prodira oblake samotne melanholije in objema z vročim življenjem, z novo radostjo zapuščenega pesnika. Tedaj pa podaje pevec najgorkejše, najpopolnejše tone, kar jih zmore njegov glas; spremljevalec pa posega z močno roko v polno doneče arpedže. Sedaj, ko mu leži v naročju, ni pesniku mar za »šum vira in zefira«, za »žar kamna in ciklamna«, za »duh vijolic in trnjolic« — ni treba mu jih nobenega! Kdor je tu s pravim soveseljem pri stvari, bo čutil, kako globoko je občutil pesnik, kar je peval.

Izborna zadeva spet narodni ton *Adamičev* »Vasovalec«, oni ton rezkih, fantovskih narodnih. Z veseljem opažamo, da se pollašča *Adamičeva* muza polagoma celo najtrdovratnejših muzikalnih reakcionarjev in si pribojuje vstop že pri vratih, ki so nam zdela zaklenjena za vekomaj. Tako je bil tudi »Vasovalec« že opetovano prednašan po raznih krajih, dokler še ni bil natisnjen. Vsled objave se bo sedaj še lažje in hitreje razširjeval in udomačil pri naših kvartetih.

L. Zepič, homo novus, se mu pridružuje v stremljenju po dobri domači glasbi. Dasi še novinec, se uvaja s svojim prvencem »Je pa davi« prav srečno v našo glasbeno literaturo. Da bi bilo njegovo očetovsko veselje popolno, naj poskrbi to ali ono društvo, da mladi skladatelj tudi sliši, kar je ustvaril, kajti to je za skladatelja najboljša šola in hkratu — najčastnejše priznanje.

Izza tujih odrov.

Operne novosti. Zopet je zabeležiti več pomembnih premier. Pred vsem »Rožni kavalir« *Riharda Straussa*, ki je imel pri prvi predstavi v draždanski dvorni operi odločen notranji in naravnost sijajen zunanji vspeh. — V Metropolitan-operi v Novem Jorku je bila prvič igrana *Humperdinckova* opera »Die KönigsKinder« in je bila v sedanji predelani obliki navdušeno sprejeta. — Komična opera v Berlinu je dala opero »Das vergessene Ich«, ki jo je uglasbil *Waldemar Wendland*. Kritika hvali v obče zelo spretno instrumentacijo; a več iznajdbe bi bilo želeli. — O *Bersovi* operi »Oganj«, ki je doživela v zagrebškem Narodnem Gledišču prvo predstavo, prinašamo na drugem mestu podrobno izvirno poročilo. — Dalje so bile med mnogimi drugimi sledeče opere prvič predstavljene: *Mihael Ipolitov-Ivanov* »Izdajstvo« (Moskva, Privatna opera Solodovnikova), *Le Borne* »Girondisti« (prva nemška predstava v Kölnu, Opera), *Ernest Bloch* »Macbeth« (Pariz, Komična Opera), *Oskar Merikanto* »Eliman Surma« in *Selim Palmgren* »Daniel Hjört« (Oboje: Helsingfors), *Maks pl. Oberleithner* »Abbé Mouret« (Berlin, Komična Opera), *Josip V. pl. Wöß* »Flaviennes-Abenteuer« (Vratislava), *Ferdinand Rékai* »Frater Jurij« (Budimpešta, Kr. Opera), *Alfred Kaiser* »Stella maris« (Düsseldorf,

Mestno Gledišče), *Adela Maddison* »Talisman« (Lipsko, Novo Gledišče), *Walter Dost* »Das versunkene Dorf« (Plauen, Mestno Gledišče), *Ottorino Respighi* »Semiramis« (Bologna, Teatro Comunale).

»Knez Ivo« se imenuje nova opera mladega srbskega skladatelja *Izidorja Bajića*, ki je bila prvič uprizorjena dne 19. januarja t. l. na belgrajskem gledišču z velikim uspehom. Libreto te opere je drama *Branislava Nučića* »Knez Semberijski«. Kakor poročajo srbski listi, se delo uprizori v kratkem v Berlinu.

Muzikalna veseloigra »Poupě« češkega skladatelja *Otokarja Ostrčila* je žela pri premieri v Češkem Narodnem Gledišču v Pragi prisrčen in zaslužen uspeh. Skladatelj je enodejanko istega naslova, ki jo je spisal *F. Ks. Svoboda*, brez premembe teksta uglasbil z izbranim okusom. Delo se prezentuje kot moderna konverzacijska opera plemenite miline in sveže muzikalne iznajdbe. Glavni pomen leži v srčkanih lirskih prizorih. Uprizoritev je odgovarjala najstrožjim zahtevkam. Skladatelj, učenec *Zdenka Fibicha*, je svoje delo osebno naštudiral in dirigiral in je bil s pevci vred poklican opetovano in burno na oder. (Obširno študijo *Rudolfa Zamrzle* o tej operi objavlja češki »Dalibor« v številki 13 in 14.)

Nove bolgarske opere. Že v zadnji številki (X/13) smo mogli poročati o novi bolgarski operi *G. Atanasova* »Borislav«. Sedaj poročajo dnevnikarji zopet o treh novih bolgarskih operah. Čeh *Kaucki* in bolgarski kapelnik *Ivanov* sta uglasbila opero »Kamen in Cena« po romanu istega imena, čegar avtor je slavni pesnik *Vazov*. Tudi tej operi služijo skozinsko narodne pesmi za podlago. Opera se je predstavljala v Bolgarskem Narodnem Gledišču v Sofiji. Dalje je uglasbil bolgarski glasbenik *Dimitrij H. Georgijev* opero »Tahirbegovica«, kateri je spisal libreto znani bolgarski pesnik *Mihael Georgijev*. Opera se uprizori že meseca marca t. l. v Sofiji. In še četrta bolgarska noviteta se obeta. Bolgarski listi poročajo, da je skladatelj *Petko Drašavski* ustvaril opero »Rusalka«. Tudi ta opera se bo v kratkem pela na imenovanem gledišču. Sužet ji je vzeta iz bolgarskega bajeslovja. V svrhu boljše karekterizacije in, da dá delu kolikor mogoče starobolgarski značaj, je skladatelj porabil tudi nekatere bolgarske instrumente. — Naše gledišče pa hrepeni le po Dolarskih in drugih še sumljivejših princezinjah dunajskega pokolenja!

Ves Wagnerjev »Nibelungov prstan« predstavljajo sedaj v poljskem jeziku v Lvovu. Vredno, da se registrira.

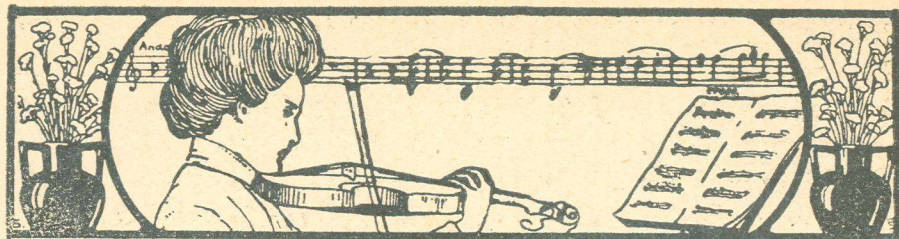
Raoul Gunsbourg, ravnatelj opere v Monaco, je spesnil in uglasbil opero v treh dejanjih »Ivan le Terrible« (»Ivan Grozni«), ki so jo prvič predstavili v Théâtre de la Monnaie v Bruslju. Skladatelj je avtodidakt. Delo je zelo ugajalo vsled učinkovitosti besedila in melodioznosti glasbe.

»Caričin jetnik« se zove nova opera *Karla pl. Kaskelja*, ki je imela pri prvi predstavi v draždanski dvorni operi zelo lep uspeh.

Fr. Volbacha glasbena veseloigra »Umetnost ljubovanja« (»Die Kunst zu lieben«) je bila pri premieri v Düsseldorfu jako toplo sprejeta. (Kakor smo že poročali, uprizori to opero še v tej sezoni tudi dunajska Ljudska Opera.)

»Salome«, uglasbil **Mariotte**, so predstavili kot noviteto v Genevi. Skladatelj je uglasbil Wildejevo dramo — kakor Strauss — dobesedno. Kakor poroča »Die Musik« (X./303), se Mariottova opera, ki je nastala približno istočasno s Straussovim delom, z zadnjim ne more meriti.

Hatzejeva opera »Povratak« (prim. »N. A.« X/13) bo prvič igrana sredi marca t. l. v Narodnem Gledišču v Zagrebu.

Odmevi iz koncertne dvorane.

Osip Gabrilovič je dirigiral v Augsburgu koncert ruskih simfonikov, pri katerem so se prednašala dela *Čajkovskega*, *Borodina* in *Glinke*. — Naši »Slovenski Filharmoniji« priporočamo, da se tudi ona zanima za rusko orkestralno glasbo, ki je veleznamenita. Razun lanskega komorno-glasbenega koncerta — ali so tudi te pomembne prireditve zopet zaspale? — se menda še ničesar moderno-ruskega ni slišalo pri koncertih »Sl. Filharmonije«. Jednota, ki nalaga občinstvu toliko materialnih žrtev, bi imela dolžnost, seznanjati ga s svetovnoznanimi, modernimi skladatelji, osobito slovanskimi!

Večje slovanske novosti, prvič prednašane, so med drugimi: *Jaroslav Křička* »Idilični scherzo« (Praga, Popularni koncerti), *Prof. Klička* »Koncert za orgle« (Praga, Orkester praškega konservatorija), *Rudolf Karel*, »Ideali« simf. pesnitev (Praga, Koncert čeških časnikarjev). Vse tri skladbe je kritika zelo pohvalila.

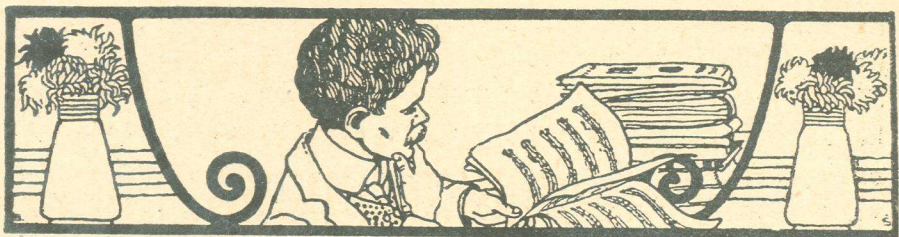
»Zadnja večerja« in »Gospodova smrt«, oratorija patra *Hartmanna*, sta napravila pri prednašbi v Vratislavi (Vratislavsko Pevska Akademija) zelo posrednji vtisk.

Smetani je bil posvečen prvi simfonski koncert, ki ga je priredila godba III. mornarskega bataljona iz Tsing-tau-a v Pekingu (šest simfonskih pesnitev iz ciklusa »Ma vlast«).

Komorno-glasbena jednota v Zagrebu je prednašala med drugim klavirski kvartet d-mol mlade grofinje *Dore Pejačevićeve*. Kritika ga hvali kot oblično dovršeno, harmonično zanimivo delo.

Simfonski orkester v Varšavi je žel pod *Fitelbergovim* vodstvom s prvo prednašbo *Rózykega* simfonske pesnitve »Anheli« (po pesnitvi *Slowackega*) toplo priznanje s strani publike in kritike.

Na velikih orglah dvorne cerkve v Luzernu, ki so jih že Mendelssohn, Liszt in Wagner hvalili kot izreden instrument, priredila sta organista prof. *Breitenbach* sen. in jun. tekom poletja 1910 200 enournih koncertov, pri katerih sta prednašala dela *Bacha*, *Mendelssohna*, *Rheinbergerja*, *Guilmanta*, *Saint-Saënsa*, *Francka*, *Liszta*, *Boëllmanna*, *Bossija*, *Duboisja*, *Bonneta* itd. Kdor je imel kedaj priliko, prisostvovati takemu koncertu in uživati plemenito glasbo brez običajnega koncertnega hrupa in sijaja in brez osebnega kadenja, ne more pozabiti vtiska. Zakaj se naše cerkvene orgle, v kolikor so za koncertno rabo, ne postavljajo v službo profanske, a cerkvenemu miljeju priljubljene glasbe?

S knjižne mize in iz glasbene mape.

Novo izišle skladbe slovanskih komponistov (navedene z izvirnim naslovom) so med drugimi: *Josef Procházka*, op. 23. Serenády. Edition M. U. Nákladem Mojmirá Urbánka v Praze. — *J. N. Poláček* op. 53, Etudes. Bosworth & Co. — *A. J. Černý* op. 103. Snění. Nálada pro klavir. Nakladatel V. Kotrba, Praha. — *Raoul von Koczalski* op. 65. 24 Préludes. Leipzig, P. Pabst. — *V. Řihovský* op. 36. Tři lyrické zpěvy pro smíšený sbor.

Edition M. U. Nakladatel Mojmir Urbánek v Praze. — *Karl Szymanowski* op. 3. Theme varié pour Piano. Krakau, A. Piwarski & Co. (M. 4. 25). — *Jan Malát* Trest pro milou. Žertovný sbor pro mužské hlasy. Nakladatel V. Kotrba, Praha.

Novosti muzikalnega knjigotrštva (navedene z izvirnim naslovom) so med drugimi: *Cornelia Parnas*, Maria. Ein Liebesidyll in Tönen. Chopin an Maria Wodzińska. Zum erstenmal nach der Handschrift Chopins in getreuer Nachbildung herausgegeben von — Leipzig, Breitkopf & Härtel 1911 (vez. M. 6—). — *Musikalisches Taschenbuch* 1911. Illustrierter Kalender für die musikalische Jugend und Freunde der Tonkunst. Wien, Stern & Steiner. — *Arthur Pougin*. Musiciens du XIXe siècle. Avec neuf Autographes. Paris. Librairie Fischbacher 1911.

Glasbena in gledališčna revija »Der Merker« posvečuje 4. zvezek letošnjega letnika češki glasbi. Iz zelo bogate vsebine naj bodo omenjeni sledeči sestavki: *Dr. Jan Löwenbach* priobčuje članek »Praga kot glasbeno mesto«, v katerem podaje lapidaren, a zelo instruktiven pregled razvoja češke glasbe in njenih institucij (društev, orkestrrov, gledišča). Pod naslovom »Češka glasba sedanosti in njeni glavni zastopniki« podaje *prof. Karel Hoffmeister* (Slovencem dobro znan iz časa njegovega službovanja pri »Gl. M.« v Ljubljani) zelo dobro karakteristiko najpomembnejših čeških skladateljev. Smetana mu je premišljujoči, reflektivni umetnik, Dvořák naivni, instinktivni glasbenik. Posebno stališče zavzema Fibich, Wagnerjev veliki epigon, ustvaritelj moderne scenične melodrame. Več ali manj med eklektike šteje Bendla, Kaana in Kovařovica. Prehod k najmodernejšim označuje lirik J. B. Foerster. Posebno gorko je opisano delovanje najmodernejših simfonikov Nováka in Suka, teh najznamenitejših Dvořákovih učencev. Dočim mu je Sukova glasba »ganz tönendes Herz«, je umetnost Nováka »ganz tönender, leidenschaftlicher Geist«. (Da pripisuje zadnjemu med drugim tudi obdelave »slovenskih« narodnih pesmi, je pač lapsus calami, ki se je mogla pripetiti med Slovenci bivajočemu avtorju tembolj, ker rabijo Čehi za slovenski in slovaški jezik isti izraz »slovenský«). Študija K. Hoffmeistera je glede vsebine in oblike briljantno pisana. Gorkega častilca in pravičnega ocenjevalca je našlo Češko Narodno Gledišče v osebi *Hermannah Bahra*, ki je bil šele pred kratkim s svojo knjigo »Dalmatinische Reise« dokazoval, da zna tudi hrvaško-srbsko umetnost in literaturo ceniti z objektivnim merilom. Bahrov članek izzvanja v lepe besede: »Ich bewundere und verehere das tschechische Nationaltheater als ein schönes Beispiel dafür, wie ein junges, starkes Volk, indem es geistige Berührung mit einem anderen wagt, eben darin seinen eigenen Ausdruck formen lernt«. Bajuku et consortibus v pouk! *Josip Suk* posvečuje svoj sestavek »Iz moje mladosti« spominu velikemu pospeševalju čeških skladateljev, Brahmsu. *Prof. Vítězslav Novák* opisuje pod naslovom »Moj prvi klavirski solo« humoristično epizodo iz svojega življenja. V članku »Za Smetanovo Libušo« pledira ravnatelj *Karl Kovařovic* za predstavljanje te Smetanove opere na dunajski dvorni operi. *Dr. Bronislav Wellek* podaje pod naslovom »Nova o Smetani« pregled čez vsebino najnovejše Smetanove literature, *dr. Ernst Rychnovsky* pa piše o praškem konservatoriju, ki bo praznoval v kratkem stoletnico svojega obstoja. Razun teh večjih člankov obsega pričujoči zvezek celo vrsto manjših člančičev, ki so vsi pisani z hvalevredno objektivnostjo. Mnogo umetniško izvršenih slik in muzikalna priloga, v kateri sta priobčena dva klavirska kosa Suka in Nováka, izpopolnjujeta vsebino tega nemškega albuma češke umetnosti, ki ga priporočamo vsakomur, ki se zanima za razvoj glasbe bratskega naroda.

»**Kwartalnik muzyczny**«, nov poljski glasbeni list, je začelo izdajati »Towarzystwo muzyczne w Warszawie«. Izdajatelj je *R. Statkowski*. Zgodovinski del ureja *Henryk Opieński*, estetski pa *Fel. Szopski*.

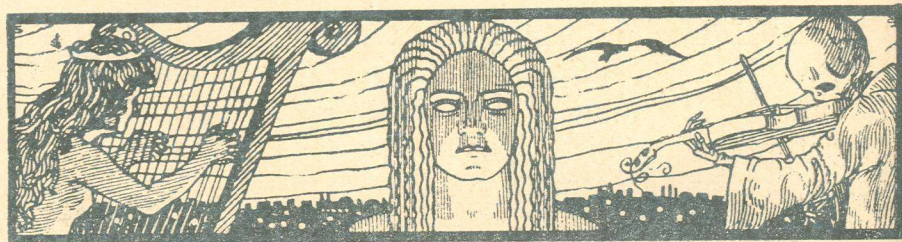
Letošnji »Musikbuch aus Österreich« (Ein Jahrbuch der Musikpflege in Österreich und den bedeutendsten Musik-

städten des Auslandes. Redigiert von *Dr. Hugo Botstiber*. VIII. Jahrgang 1911. Wien und Leipzig, Carl Fromme 1911. vez. K 6—) priobčuje poleg glasbeno-zgodovinskih razprav poučljiv članeko »Popularnih koncertih na Dunaju« izpod peresa *dr. J. D. J. Bacha*, v katerem so tudi navedeni sporedi simfonskih koncertov za delavce, in zanimivo razpravo »Najnovejši češki skladatelji«, ki jo je spisal *dr. Hans Effenberger* in v kateri karakterizuje posebno minuciozno *I. B. Foersterja* in *Vítězslava Nováka*, površneje pa *Kovařovica*, *Čelanskega*, *Weisa* in *Ostrčila*. Razun glasbeno-znanstvenih sestavkov vsebuje ta almanah vestno sestavljeno glasbeno kroniko, glasbeno statistiko, seznamek vseh društev in glasbenikov avstro-ogrskih dežel ter znamenitejših glasbenih jednot in glasbenikov inozemstva. Podatki o slovenskih društvih in glasbenikih so deloma zastareli.

Kot »Daliborův masopust« so izšle številke 19 do 24 češkega lista »Dalibora«, posvečene humorju in satiri v moderni glasbi. Ta predpustni zvezek ima zelo bogato, deloma prav fino ilustrirano vsebino.

»**Die Musik**« prinaša v 2. in 3. sešitku l. 1910/11 poučljiv članek »Kako se naj registrirajo preludiji in fuge J. S. Bacha na naših modernih orglah?«, ki sta ga spisala *Charles Marie Widor* in *Albert Schweitzer* za ameriško izdajo Bachovih orgelskih del. Ta članek bi morali brati vsi orglavci, zlasti pa oni, ki hočejo prednašati Bachova dela v njegovem duhu. Posebnega uvaževanja vredni so pouki o rabi naraščalca (»Schweller« za crescendo in diminuendo), o rabi jezičnih glasov (»Zungenstimmen«), o razmerju med glavnim klavirjem (manualom) in drugimi klavirji, o ravnanju s temo in z drugimi glasovi itd. Veliko se pri nas (na Avstrijskem) greši v tolmačenju izraza »pro organo pleno«. Ta predpis ne pomeni, da se igra ves kos z vsemi glasovi (»mit vollem Werk«) temveč je, da je kos namenjen za »cele« orglje, to je za instrument z 2 klavirjema in popolnim pedalom. Omenjeni izraz ima torej dandanes liki izraz »Pianoforte« le zgodovinski pomen. — Teoretike bo zelo zanimalo, kakšno stališče zavzema najmodernejši med modernimi, *Arnold Schönberg*, gledé oktavnih in kvintnih paralel. V navedeni številki revije »Die Musik« priobčuje Schönberg iz svojega harmonijoslovja (ki izide menda v »Universal-Edition«) obširnejši članek o tem še vedno zelo spornem vprašanju. Rezultat razprave je, kratko rečeno, ta: Učenec naj se prepovedanih (to je očitnih) kvint ogiblje kakor doslej. Skrite kvinte sme pa v obče tudi on vedno rabiti. Za umetnika ne pozna pisatelj v tem oziru nobenih prepisov ali prepovedi. — Ista revija priobčuje v 9. letošnjem sešitku študijo »O ruski narodni pesmi«, ki jo je spisal *Karl Nötzel*.

»**Neue Musikzeitung**« (Stuttgart-Lipsko) prinaša v 7. sešitku 1910/11 oceno, životopis in portret dné 29. maja 1910. umrlega ruskega skladatelja *Milijeva Aleksejeviča Balakireva*, spisal *Ellen Tidebühl* v Moskvi. Članek slavi skladatelja kot pravega ustanovitelja in voditelja narodne struje, v kateri so mu sledili Kuj, Musorgskij, Borodin, Rimskij-Korzakov, pozneje tudi Glazunov, Liapunov, Liadov in s početka tudi Čajkovskij. (Kako navdušen častilec in zaščitnik narodnega blaga je bil Balakirev, o tem priča tudi zanimiva epizoda, ki jo pripoveduje *Fran Gerbić* o njem v »Slovincu« štev. 293 z dné 24. dec. 1910).

Umetnikov življenje in stremljenje.

Jubileji. Znani češki glasbeni kritik *Emanuel Chvala* je praznoval meseca januarja t. l. svojo šestdesetletnico. — *Maša Petrović*, višji režiser cetinjskega kralj. gledišča, je slavil

desetletnico svojega delovanja na omenjenem gledišču. — Cesarska Ruska Glasbena Družba v Moskvi obhajala je petdesetletnico obstoja. Ustanovil jo je *Nikolaj Rubinstein* leta 1860. Par let pozneje je bila povzdignjena glasbena šola v konservatorij. 22. novembra 1860. se je vršil prvi simfonski koncert. Jubilejne slavnosti so obstojale iz slavnostnega zborovanja in iz slavnostnih koncertov, pri katerih so bila prednašana dela bivših gojencev tega zavoda S. Tanejeva, S. Rahmaninova in A. Škrjabina. Tekom 50 let je prirejela akademija 670 simfonskih koncertov in približno 400 komornoglasbenih večerov. — »Društvo za rusko glasbo« v Moskvi, ki stoji v 15. letu svojega delovanja, je praznovalo svoj stoti koncert. Ustanovila sta to društvo osebnik *Arkadij Mihajlovič Kerzin* in njegova soproga Marija Semenovna. Slavnostni koncert je obsegal jedino le skladbe Rahmaninove.

Sr. pl. Weingartnerja so izvolili dunajski filharmoniki dirigentom za dobo treh let.

Mira Koroščeva, dramatična pevka na zagrebškem Narodnem Gledišču je gostovala v dvorni operi na Dunaju na engagement. Imela je vspeh, a ne bo angaževana.

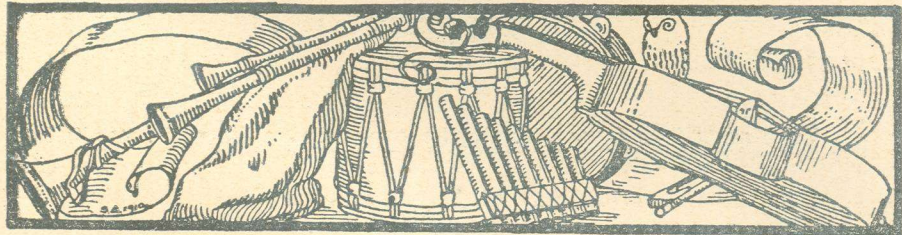
Profesor dr. Milan Groll je imenovan za intendanta Kr. Narodnega Gledišča v Belemgradu. Groll misli ustanoviti skupen jugoslovanski operni ensemble s sedežem v Zagrebu, ki bi gostoval v Ljubljani in v Belemgradu, eventualno tudi v Sofiji.

Kralj. Franca Jožefa Akademija znanosti in umetnosti v Pragi je podelila prvo ceno 2000 K *Josipu Suku* za simfonsko pesnitev »Poletna pravljica« (glej »N. A.« X/14), drugo *Rudolfu Karlu* za simf. epopejo »Ideali« in tretjo 500 K *Otokarju Sinu* za simf. pesnitev »Kralj Menkera«.

Komorni pevec Naval (Pogačnik) se je stalno naselil na Dunaju (XIII. Speisingerstraße 109).

Milan Begović, znameniti hrvatski dramatik, poslednjič učitelj zgodovine dramske literature na hamburški gledališni akademiji, je pozvan kot dramaturg na Nemško Gledišče (Deutsches Schauspielhaus) v Hamburgu.

Novi grobovi. Umrl je dné 16. jan. t. l. *Egidij Kornitzer*, dolgoletni predsednik hrv. obrt.-rad. pjev. društva »Sloboda« v Zagrebu. — *Mikolaj Wojciechowski*, poljski skladatelj, je umrl v Wilni, 83 let star. — Kapelnik praškega Narodnega Gledišča, *František Jilek*, je umrl. Opravljal je bil službo kapelnika na imenovanem gledišču od leta 1906. Prej je živel več let v Zagrebu kot profesor Hrv. Zem. Glasb. Zavoda. Njegova vdova je prejšnja praška primadonna *Růžena Matúrová*. — Češki igralec *Franc Lier* je umrl po daljši bolezni dné 13. febr. t. l. na Smichovu pri Pragi. Pokojnik je bil rojen gledališnik, izvrsten, v vseh strokah poraben igralec. Kot tak ostane tudi Slovencem nepozaben. Več let je bil zvest, zelo marljiv in zaslužen član slovenskega gledišča, in je vodil nekaj časa tudi operno režijo. Ljubezniva njegova oseba je vsakomur v najboljšem spominu, kdor je imel priliko občevati z njim. Naučil se je bil slovenščine v kratkem času. V majhnih komičnih ali pevskih vlogah je bil ravno tako vesten, kakor v velikih igriških. On je bil med drugim tudi kreiral naslovno vlogo v Ernstovi veseloiгри »Vzgojitelj Lanovec«, ki jo je izborno utelesil. — Dnó 11. jan. t. l. je umrl na Dunaju prejšnji ravnatelj konservatorija *Rihard pl. Perger*, 56 let star. Perger je bil od leta 1899 do 1907 ravnatelj konservatorija, razun tega skladatelj, glasbeni pisatelj in kritik.

Pêle-mêle.

Kako me oropajo naši »kritiki«! Le en slučaj hočem navesti, da se vidi, kako »fabricirajo« pri nas glasbene kritike:

O Albinijevi opereti »Baron Trenck« sem priobčil v »N. A.« IX./5. poročilo, iz katerega si je vzel kritik nekega ljubljanskega dnevnika — ime lista in šifro kritika za danes še pokrivamo s plaščem krščanske ljubezni — skoraj vse poglavitne misli, vrhutega mestoma celo po cele stavke dobesedno ali z brezpomembnimi premembami. Evo par primerov!

Moja kritika.

»Saj ima Albini sicer vse lastnosti, ki jih zahteva lahkokrvni operetni žanr«.

»On ni samo dobro izobražen glasbenik, diči ga posebno živahen temperament, spretnost v spoznavanju teatralnih in orkestralnih efektov in ona lahkost, morda celo lahkomiselnost, ki je neobhodno potrebna za ustvarjanje tenkokrilega gledališkega dela«.

Njegova kritika.

»G. Srečko Albini ima vse lastnosti, ki jih zahteva lahki operni (sic!) genre«.

»Saj ni samo dobro izobražen in vrlo verziran muzik (sic), saj ga odlikuje tudi prav sangviničen (sic) temperament in izdatna spretnost v invenciji (sic) orkestralnih in teatralnih efektov. Lahkokrilna (sic) muza zahteva od komponista tudi lahkega poleta, ki je neobhodno potreben za ustvarjanje lahkega (sic) gledališkega dela«.

»G. Albini tej zahtevi ne zadosti samo z zadostno porcijo lahkosti, temveč jo celo prekosi z dovoljno mero — lahkomiselnosti«.

Kakor jaz, govori tudi dotični kritik v nadaljnjem tekstu o »pretencioznosti«, o »efektni fakturi«, o pomanjkanju »enotnega stila« in »dobrega okusa« itd.

Dostavlja pa iz svojega zaklada monumentalni izrek, »da je v sedanjem času, ob tako velikanski operetni produkciji, originalnost že skoraj nemogoča«!

Nekako anti-genetično se spominja »kritik« končno tudi libreta, kateremu posvečuje, zasledujoč vestno moje dotične mnenje, sledeče stavke:

Moja kritika.

»Že knjiga (libreto), ki sta jo zložila A. M. Willner in M. Bodansky ima vse dobre in skoraj vse slabe lastnosti današnje operete, dasi ni utajiti, da so verzi v obče dobri, kolikor toliko razumni in mestoma celo niso brez poetičnega nimba in vsaj šablonskega čuvstvovanja«.

Njegova kritika.

»Libreto od dobro znane firme Willner - Bodansky ima mnogo dobrih in precej slabih lastnostij. Kot verzirana libretista sta mojstra v gladkosti verzov ki so obče kolikor toliko pametni (sic) in včasih (sic) ne brez pesniškega (sic) nimba . . . drugo in tretje dejanje je . . . šablonsko« itd.

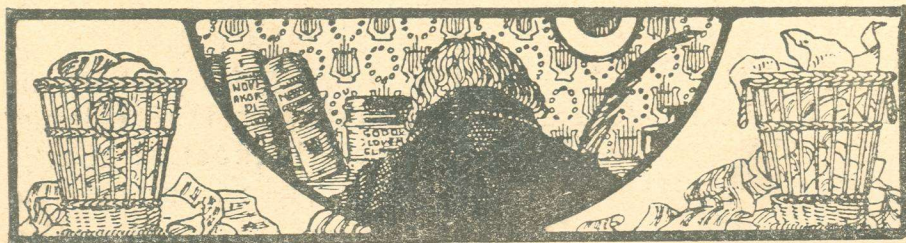
Takih in sličnih nespodobnosti ne smemo več dopuščati. To zahteva naša čast. Kajti, kakor prepisuje kritik danes moje kritike, tako in še lažje bo lahko jutri prepisoval Nemce in druge tujce, in Slovenci končno ne bomo vedeli, kaj je naše in kaj ni naše. Vsak trenotek moramo biti pripravljeni, da se nam oponašajočim se s svojimi produkti predloži tuj original, ki je bil plagiiran. Zdi se nam, da v našem časnikarstvu nikoli ni bilo toliko moralne indiferentnosti in naravnost gorostasnega cinizma, toliko širokovednosti, kakor v sedanji dobi. Znamenitim literatom se očita plagiatstvo, a nihče, niti demaskirani plagiator sam, se ne razburja nad takim očitkom, ampak ga cinično priznava in skomizgne, češ: Kaj to?!

V navadnem življenju se ljudje, ki si prilaščajo tuje imovine, ožigosajo kot tatovi, v časnikarskem veljajo za mero-dajne »kritike«! V navadnem življenju smatraš človeka, ki govori s teboj, ne da bi se bil predstavil, za nedostojneža, v

žurnalističnem se trpi taka nedostojnost, ki razburja celo stara modrijana *Schopenhauerja* tako, da se mu silijo psovke v pero.

Take demoralizacije časnikarstvo v interesu svoje časti ne sme trpeti. Čas je že, da slovenska žurnalistika sama varuje svoje ime, da čisti zrak od elementov, ki diskreditirajo njen renommée, da sama nastavlja nož na onem mestu svojega telesa, kjer se javljajo čim dalje bolj najgrši eksudati. Le tako si bo žurnalistika priborila i pri nas ono spoštovanje, ki ga uživa pri drugih narodih in ki ga tudi zasluži. *Krek*

Prvi avstrijski glasbeno-pedagoški kongres se bo vršil na Dunaju od 20. do 23. aprila t. l. Hkratu se ustanovi Avstrijska Glasbeno-pedagoška Zveza. Za kongres so določena sledeča 4 glavna poročila: a) Socialna in stanovska vprašanja (poroča ravnatelj *Rudolf Kaiser*). b) Izpiti in opravičenje za pouk (referira okr. glavar *Rudolf svob. gospod Procházka*, Praga). c) Naučne zadeve (poroča c. kr. profesor *Franc Haböck*, Dunaj). d) Namen in cilj Glasbeno-pedagoške Zveze (poroča c. kr. profesor *Hans Wagner*, Dunaj). Članova »Velikega komiteja« sta Slovencina *Hinko Druzovič*, c. kr. glasbeni učitelj v Mariboru, in *Matej Hubad*, glasbeni ravnatelj v Ljubljani. Prijave je vposlati najkasneje do 5. aprila t. l. Izvršilnemu Komiteju (Ezekutiv-Komitee, Wien III/2 Sofienbrückengasse 12). Prispevek znaša K 5.

Listnica uredništva.

Vse nestalne cenj. dopisnike in skladatelje, zlasti pa one gg. avtorje, ki si želé natančnejše presoje vposlanih a ne sprejetih skladb, prosimo, da nam blagovolijo naznaniti vselej kako šifro ali psevdonom, pod katerim jim moremo odgovoriti v listnici. Na vprašanja, katerih predmet utegne zanimati tudi širše kroge, odgovarjamo izključno le v listnici. — Č. g. poročevalce uljudno opozarjamo, da moramo rokopise najpozneje do 8. prejšnjega meseca imeti v rokah.

Stalne glasbene poročevalce za slovanske prireditve v Gorici, Novem Mestu, v Belemgradu in Sofiji iščejo „N. A.“ Pogoje naznanja na zahtevo uredništvo našega lista.

»**Zaostali**« v **Št. V. G.** Vašo skladbo bi sprejeli, ako bi se mogli odločiti za energično prenaredbo baritonskega sola in ga nadomestili z drugim stavkom. V tem solu je toliko žalečih disonanc, da je najboljšje, če ta del znova uglasbite, posebno že radi tega, ker je tudi dotični domislek precej navaden. V tej obliki Vam je rokopis na razpolago.

Gospod D. v Pragi. Japonski motivi so zadnji čas na slabem glasu pri nas Slovincih. Drugi importirajo besedila — žal, da ne direktno iz Japonskega —, Vi ste jo poskusili z japonsko melodijo. Zbor ni tako slab, dasi je nekaj prav neokretnih harmoničnih zvez v njem. A japonski motiv ste s Svojo evropsko harmonizacijo popolnoma ubili. Vendar je neka vzhodna ubranost v pesmi, kateri na ljubo bi natisnili zborček, če privolite v par prememb in ne zahtevate honorarja. Vašemu zboru „Pada, pada beli sneg“ pa ne pomaga nobeno še tako duhovito modrovanje na noge. Sploh filozofija! Kaj naj počne pamet v kraljevini čuvstev? Deplacirana je tu skoraj tako kakor v ljubezni. Zbor ni radi primitivnosti temveč radi navadnosti nespremljiv. Prosimo, naznanite nam vir, iz katerega ste povzeli japonski motiv!

G. M. V. v J. Blagovolite nam dotične v zapuščini nahajajoče se skladbe vposlati v pregled. Ne da bi jih videli, ne moremo ničesar obljubiti.

G. F. K. v C. Kako se more *Aškerčeva* „Zimska idila“ uglasbiti à la polka?! In vrhutega še tako banalno! Skladbo Vam vračamo. Poklon!

Z. L. R. v R. „Spi že hrib...“ sprejet. Ta zbor bi bil zelo lep, da bi ne bil srednji del dosti plitvejši od prvega. Nekaj prisiljenih harmonij in vstopov in v vokalnem stavku nevarnih trdot smemo sami popraviti, ali-ne? Tudi „Narodna“ ni slaba, vendar se včasih čuti, da iščete nenavadnih harmonij ali harmonskih zvez, ki jih narodna le težko prenaša. Čim priprostejša je harmonizacija, tem pristnejša in verjetnejša, tem lepša je narodna pesem. Tako bi bil na 3. četrtinki 6. in 9. taktu mnogo naravnejši in vsled tega umestnejši (pa tudi z ozirom na sledeči terckvartakord pravilnejši) tonični sekstakord namesto trizvoka 6. stopnje. Tudi v tenorju ležeče figuracije v 7. in 10. taktu bi bili izpustili na Vašem mestu. Morda pilite ta zbor še sami v navedenem zmislu?

G. O. D. v Š. L. S Svojim zadnjim moškim zborom ste nam napravili veliko veselje. Napredek na vseh koncih in krajih! Živeli! Če smemo izraziti še privatno željo, bi bila dvojna: 1. V malih liričnih zborih motive ne preveč individualizirati po besedilu! S tem se izgublja enotno razpoloženje in enotnost glasbene stavbe. 2. V zborih ne predebelo harmonizirati (kakor na primer v *Maestosu ff*). Podvojbe in potrojbe istega tona v različnih legah ne podvojajo oziroma potrojajo moči temveč jo zmanjšajo. Čim več glasov poje isti ton v isti legi, tem krepkejši je učinek. Harmonizacija je mestoma instrumentalna in — v kolikor se rabi akordova terca v podvojni — nelepa. Sicer pa čestitamo iskreno! Zbor izide čim preje! — Da bi bili s skladbami preskrbljeni za več let, ni res. Resnično dobrih stvari nimamo nikoli dosti. Zlasti pa na dobrih samospelih in klavirskih skladbah naša produkcija nikakor ni bogata. Torej pošljite kmalu več! Poklon!

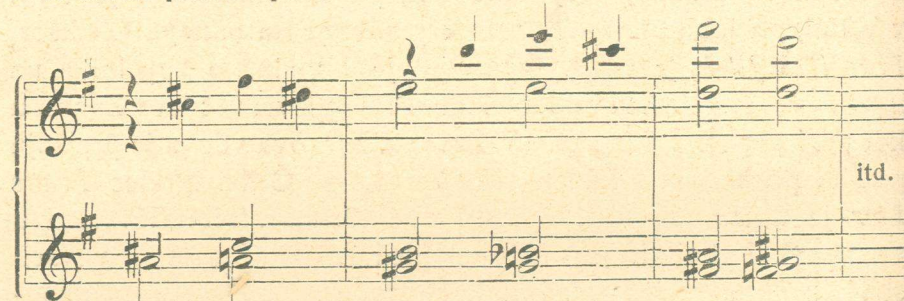
»**Trizvok**« v **Gorici.** Vaša skladba kaže nekaj prav posrečenih mest in poskusov, upodabljanje teksta ilustrativno-deklamatorično obogatiti. Tudi ta ali oni polifonski zalet zasluži priznanje. Da je vmes nekaj prepovedanih harmoničnih postopkov, še nikakor ni nobena nesreča. Glavni vzrok, da Vaše skladbe ne moremo objaviti, leži v tem, da v celoti ne zapuščate zadovoljivega vtiska, da je motivsko in harmonično preveč raztresena in formalno premalo premišljeno sestavljena. Neki zasnovalni načrt mora služiti vsaki, oblično še tako svobodni skladbi v podlago. Glavni princip tega načrta je varovanje tonalitete, to je občutka, da se giblje skladba v gotovem tonovem načinu. Ta občutek pogrešamo pri Vaši skladbi, vsled česar visi vse v zraku. Vaše misli so kakor čolni na ljuto razjarjenem morju: meče jih sem in tja; niti enega mesta ni, kjer bi bile na varnem in sigurne, da jih ne vrže že prihodnji val v negotovo globino. Želimo Vam vztrajnosti. Z njo dosežete gotovo, kar nameravate. Z veseljem Vas pozdravimo, ko se zopet kedaj oglasite. Samo prosimo, da frankirate Svoje pošiljate v prihodnjič zadostno, ker globi zapadlih pošiljatev v bodoče načeloma ne sprejmemo več.

G. R. O. v Š. Tudi glede Vaše predigre velja mutatis mutandis, kar smo odgovorili pod šifro „Trizvok“. V Vaši skladbi mrgoli raznih motivov, a pošteno obdelovan ni nobeden. E-dur-stavek je le nalepljen na e-molstavku in nima z le-tem ničesar drugega skupnega, kakor to, kar imata ti tonovni lestvi skupno. Sicer je tudi tema tega dela zelo banalna in dolgočasna. S pravopisom si nikakor niste na jasnem.

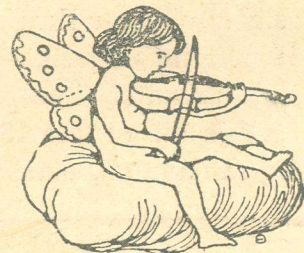
Mesto:

bi se moralo pravilno pisati takó-le:

Grozovito pusto je mesto od 45. do 53. takta. Vendar je tudi v tej skladbi nekaj svetlih momentov; nanašajo se na tehnično izdelavo. Tudi topot kažete v obče spretnost v orgelskem stavku in znanje dotičnih instrumentalnih efektov. A tehnika je povsod in tudi v glasbi le ročna spretnost; skladanje pa zahteva, da se čuti vladanje duše! Za nas je Vaša predigra zopet neporabna.

Vsebina: *Hinko Druzovič*: Glasbeno-pedagoške črtice. II. Muzikalno-pedagoška društva. — Koncerti. — Muzikalne in književne novosti. — Gledišče. — Glasbena društva. — Slovenski glasbeni svet. — Naše skladbe. — Izta tujih odrov. — Odmevi iz koncertne dvorane. — S knjižne mize in iz glasbene mape. — Umetnikov življenje in stremljenje. — Pêle-mêle. — Listnica uredništva.